

Proletari din toate țările, uniți-vă!

ANUL XV
Nr. 30 (534)
Sâmbătă
22 Iulie
1972
10 pagini

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Coloana vertebrală

În Raportul rostit la deschiderea Conferinței Naționale a partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, făcând bilanțul unei perioade de intensă activitate creatoare exercitată în toate domeniile și compartimentele societății noastre socialiste în curs de dezvoltare, supune unei profunde și luminoase analize, pătrunsă de rigoarea spiritului marxist-leninist, etapa cea mai dinamică din istoria poporului nostru, având drept scop elaborarea unui program și a unei strategii de lungă durată, care vor duca la înălțarea României pe o treaptă superioară a progresului și civilizației.

Odată cu trecerea la făurirea unei societăți socialiste multilateral dezvoltate, România a intrat într-o nouă etapă istorică.

Apariția acestei noi etape istorice a determinat Conferința Națională din 1967 și Congresul al X-lea să pună în centrul activității partidului și statului perfecționarea conducerii și planificării întregii noastre societăți în vederea omogenizării efortului colectiv și accelerării procesului de dezvoltare a României socialiste.

„Planul național unic, a spus secretarul general al partidului, asigură concentrarea tuturor forțelor materiale și umane în vederea dezvoltării rapide a industriei, agriculturii, științei și culturii și, pe această bază, ridicarea nivelului de viață al întregului popor”.

Sintem, așadar, martorii unei conduceri planificate care îmbină armonizarea tuturor forțelor de producție cu o înaltă ritmicitate, însoțită de o desăvirșită precizie și acuratețe în faza execuției.

În realizarea acestui tip superior de conducere planificată, care trebuie să elimine orice fel de surpriză nepăcută, precum și cauza muncii de șoc sau în asalt, se impune cu tot mai multă putere cuvântul partidului, al cărui rol de conducător crește, nu datorită unor deziderate și mobiluri subiective, ci ca un rezultat al condițiilor și coordonatelor prezentului istoric, întrucât aspirațiile, idealurile și năzuințele poporului se confundă cu activitatea și țelurile partidului.

Arătând că sporirea rolului de forță politică conducătoare a partidului este o necesitate istorică, tovarășul Nicolae Ceaușescu adaugă: „Elaborând astăzi căile de perfecționare a conducerii planificate ale activității economico-sociale, trebuie să ținem seama de realitățile în care trăim, de cerințele legilor obiective ale etapei actuale. Desigur, asta nu înseamnă că trebuie să renunțăm să gândim la căile de înfăptuire a principiilor comuniste; pină la urmă preocuparea de a prefigura viitorul constituie un atribut al conducerii și se poate spune, unul dintre cele mai importante”.

Acest „atribut al conducerii”, cu caracter vizionar, împrumută o nouă valență activității partidului nostru, înobilindu-i efortul creator, cu atât mai mult cu cât Conferința Națională marchează un moment deosebit pentru destinul și viitorul poporului nostru, un moment de care, potrivit afirmației conducătorului partidului și statului, „depinde locul pe care îl va avea România în marea familie a țărilor socialiste, a tuturor națiunilor lumii”.

Partidul nostru, înconjurat de dragostea și rivna întregului popor, construiește astăzi coloana vertebrală a viitoarei societăți comuniste.

Luceafărul

Darie Novăceanu

Întâiul țarm

Un țarm e patria întotdeauna-nțiuul
pe care gol și nevăzut
spărgind un vis rotund
un dor în doi de unul
de arbore ce stă
continuat cu frunza din virful rădăcinii
sosește într-o zi un țipăt
de dincolo și-și cere dreptul
de lacrimă și partea lui de steag
intrind ca-ntr-o armă de zeu necunoscut
în trup de carne și miracol.

Zidit cu varul cald al brațelor pereche
țarmul primește valul de sunet nou în
restituind tăcerea și cuvântul
să lege echinoclii și lucruri între ele
și să dezlege gândul colorind
cu aștri țipătul sosit
din țarmul celălalt de puncte
să-și împlinescă semnul și rostirea.

Etica echității

Etica echității. Așa ar rezuma numai în două cuvinte principiile fundamentale, care străbătute de cel mai luminos umanism definesc — în magistralul raport al tovarășului Nicolae Ceaușescu de la Conferința Națională a Partidului — profilul moral al construcțiilor societății socialiste multilateral dezvoltate, normele etice pe care trebuie să se așeze relațiile dintre oameni în această societate.

Etica echității. În logodirea aceasta nouă de cuvinte răsună două milenii de omenie românească. Omenia aceasta a creat vorba: toți mincăm, toți trebuie să lucrăm, și tot ea a dat contururi atât de umaniste intelapcunilor populare care condamnă în strălucite metafore; lenea, necinstea, spiritul de căpătuală, superficialitatea, arivismul, hoția etc. etc.

Etica echității socialiste rezuma în ea două milenii de omenie românească.

Una din caracteristicile esențiale ale socialismului, una din valorile sale intrinsecce care-l definesc structura intimă, rezidă în faptul că, înlăturând exploatarea omului de către om, asigură nu numai împlinirea armonioasă a personalității umane, ci și încorporarea în statutul moral al societății a idealurilor etice la care au năzuit mințile cele mai îndrăznețe și de visători iluminați pentru care au luptat generații succesive de revoluționari și oameni de omenie. Echitatea socială a constituit neîndoios de-a lungul vremii un asemenea ideal etic și un asemenea obiectiv în lupta revoluționară pentru transformarea societății, a omului și a relațiilor dintre oameni.

Dar visul acesta multimilenar al omenirii care l-a făcut pe Boileau să scrie că „Nu există nimic mai frumos pe lume decât echitatea. (Fără ea valoarea, forța, bunătatea și toate virtuțile de care strălucește Pământul), Nu-s decât brillante false și coburi de sticlă”, visul acesta, zic, nu-l poate înfăptui decât societatea socialistă. Societatea aceasta aflată într-un continuu proces de perfecționare sub conducerea Partidului Comunist Român își bazează tot mai mult relațiile pe echitate, pe ideea că munca stă la baza tuturor valorilor materiale și spirituale și ca atare fiecare membru al societății trebuie retribuit după cantitatea și calitatea muncii sale. În acest scop, Conferința Națională a P.C.R. a propus măsuri de perfecționare a vieții sociale, a legislației menită să dea di-

mențiuni noi simțului tradițional de dreptate al poporului român, care știe că cei egali la drepturi trebuie să fie egali și la îndatoriri, cei egali la muncă trebuie să se bucure egal și de roadele ei, iar cine nu muncește n-are dreptul să paraziteze pe truda altora.

În cadrul moral al societății socialiste echitatea trebuie să ocupe locul cuvenit, locul pe care l-a visat înțelepciunea populară de milenii și pe care Partidul Comunist Român l-a asigurat de fapt în ierarhia valorilor sociale și morale. Din această perspectivă omul cel mai imoral este cel ce nu muncește sau muncește foarte puțin și-i cere societății foarte mult. Acesta este parazitul social care trebuie să facă tot mai mult obiectul satirei scriitorilor și artiștilor noștri. Cu atât mai mult cu cât uneori el vrea să trăiască chiar de pe urma muncii lor. E degradant și antuman să trăiești parazitând, furind sau cerșind, indiferent sub ce formă.

O veche vorbă de înțelepciune românească zice atât de sugestiv și de categoric:

Albinele fac miere
Viermii fac mătase
Cine șede-n lene
Cu rușine pierde.

Creдем cu toții în pierrea inevitabilă a echității, în triumful echității. Creдем în triumful valorilor împotriva nonvalorilor etice. Pentru aceasta scrisul nostru e chemat să combată cu vehemență rămășițele moralei burgheze, concepțiile retrograde și anacronismele sociale. Evident acestea nu se produc la mișcarea unei baghete magice. Perfecționarea morală, însușirea organică a unei noi concepții despre muncă și viață se realizează într-un proces dificil, în luptă cu mentalități retrograde. Invechite, dar triumful nu poate fi decât al noului și noul este morala comunistă. De altfel, spiritul noului, gândirea înnoitoare, îndrăzneată și înaripată, cutezanța de a scruta viitorul pe baza unei minuțioase analize științifice sînt tot atâtea elemente esențiale ale Conferinței Naționale a Partidului care vor duce neîndoios pe trepte superioare societatea socialistă multilateral dezvoltată și vor statomiel tot mai organic în societatea noastră etica echității.

Ion Dodu Bălan

Sarcinile stabilite în domeniul activității ideologico-educative deschid perspective minunate pentru afirmarea personalității umane, pentru dezvoltarea umanismului și democrației socialiste. În centrul lor se află omul, făurirea omului înaintat, înarmat cu cele mai noi cuceriri ale științei și culturii, a omului societății celei mai drepte și umane — societatea socialistă multilateral dezvoltată, societatea comunistă.

NICOLAE CEAUȘESCU

Sensul efortului general

Au trecut două luni de zile de la Conferința națională a scriitorilor, care, atât prin desfășurarea ei cât și prin concluziile ei, se încadrează, într-o măsură importantă, în spiritul Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român. Partea teoretică a conferinței noastre a scriitorilor a fost foarte clară. Imensa majoritate a obștei noastre, fie în adunările generale care au precedat conferința, fie la conferință, și-a reafirmat, fără echivoc, adevărul depunând la politica generală a Partidului nostru, încrederea fermă în triumful ideologiei marxist-leniniste, răspunderea față de tradițiile artistice și față de limba poporului român. Acestea sînt adevărurile noastre principale și cotidiene, care determină atât destinul nostru, cât și creația noastră. Nici un scriitor adevărat, care-și respectă numele și profesiunea, nu poate să nu înțeleagă rolul hotărîtor, rolul conștient al Partidului nostru atât în edificarea materială modernă, socialistă, a României, cât și în apărarea și dezvoltarea spiritualității românești în aspectele ei cele mai caracteristice și mai necesare: patriotism, justiție, demnitate. În acest sens, adeviziunea scriitorului sau respectul său față de politica generală a Partidului Comunist Român devine o problemă de cinst, de loialitate, de sinceritate.

Această claritate teoretică, despre care vorbeam mai înainte, se cuvine înțeleasă ca o idee generală în jurul căreia au gravitat și gravitează personalități cu temperamente și exclamații foarte diferite, realizîndu-se acel vast cîmp literar, care constituie bogăția și perspectiva necesară oricărei literaturi. Au existat chiar și glasuri mai particulare, sub forma unor confesiuni, care, fie că au fost sau nu acceptate, și-au câștigat respectul în măsura în care reprezentau o credință și erau legitimate de o reală valoare artistică. Amintesc aceasta pentru a releva caracterul real democratic al conferinței noastre a scriitorilor, așa cum lucrările care au premers-o s-au desfășurat sub semnul unei profunde democrații. La adunările generale ale asociațiilor și secțiilor, pentru prima dată, fiecare participant a fost în același timp și candidat, deci putem

spune că toți scriitorii activi și de valoare din țara noastră au luat parte într-un fel sau altul la conferință. Amin-tesc aceasta pentru a sublinia gravitatea opțiunii care s-a făcut acolo: masa mare a scriitorilor a optat pentru o literatură majoră, de autentică valoare, inspirată din realitățile socialiste ale patriei noastre, dedicată și destinată semenilor noștri: muncitori, țărani, tehnicieni, ingineri, savanți, activiști de partid, acei care în timpul lucrărilor Conferinței au luat hotărîri de maximă importanță pentru viitorul țării noastre.

Iată de ce scriitorii participă cu toată ființa la efortul general care va transforma Conferința Națională a Partidului nostru într-un eveniment istoric. Planurile grandioase, măsurile cutozătoare aprobate de Conferința Națională, entuziasmul și încadrarea tuturor în victoria marilor idei ale conferinței însuflețesc obștea noastră, alăturînd-o mai viu, mai activ de ideea muncii și a creației, de necesitatea cărții scrise pentru a fi citită cu pasiune.

Insist asupra acestei cărți, necesare, pentru că ea reprezintă prima și permanentă noastră îndatorire față de societatea în care trăim, față de poporul din care ne-am născut și pe care-l slujim. Su-ita de măsuri ideologice din ultima vreme și mai ales Conferința Națională a Partidului nostru a clarificat, printre altele, una din problemele fundamentale ale lumii noastre: relația dintre individ și societate. Societatea, cu toate valorile pe care ea le produce, aparține individului, în aceeași măsură în care individul creator de valori aparține societății. Din această idee decurge și se împlinesc etica societății noastre, etica socialismului, descoperind în ea una din cele mai frumoase și mai autentice pledoarii ale umanismului socialist. Bunul nostru cel mai de preț, singurul nostru bun pe care-l putem oferi societății, în schimbul celor pe care ea ni le oferă, este cartea. Noi aparținem acestei societăți, sintem ai acestei societăți în măsura în care-i oferim cărțile necesare, la urma urmei, în măsura în care muncim, muncim cinstit și demn la masa noastră de lucru. Etica aceasta bazată pe muncă este a întregii societăți și deci, și a scriitorilor.

Nu trebuie să uităm nici o clipă creația propriu-zisă, esența ei, destinația ei. Sintem comuniști, scriitori comuniști și deci adepții unei literaturi militante, angajate, ai unei literaturi care găsește în realitatea socialistă a acestei țări, așa cum ne-a spus de atîtea ori secretarul general al Partidului nostru, cele mai diverse surse de inspirație, cele mai emoționante și mai autentice, cele mai interesante și mai tulburătoare conflicte, și în acest sens noi vedem în cartea noastră posibilitatea de a interveni activ în realitate, înfrînd-o, nu o oarecare fotografie făcută cu ochiul insensibil al aparatului mecanic. Cartea noastră trebuie să fie cartea vibrației noastre, cartea sensibilității noastre, cartea vie și de conștiință, act de curaj și de răspundere angajînd adîncurile ființei noastre.

Constantin Chiriță

Mélinisz József

Ziar de perete

Muncitori mereu lineri, înainte
poezii, deslășii rebulul
E datoria socialismului
s-arunca peste bord epigonismul.
Înainte, înainte în arena
plină de înfruntări a viitorului,
înainte spre noi cuceriri.

— Să cucerim pe cine?
— În primul rînd pe voi!

În românește de
Virgil Teodorescu

ÎN PAGINILE REVISTEI:

Articole omagiale de Al. Andrișoiu, Gabriela Melinescu,
Al. Paleologu, Al. I. Ștefănescu, Georgeta Horodincă,
Traian Iancu

Scriitori tineri în reportaj: Ion Bledea, Octavian Stoica,
Pavel Perfil, Irina Grigorescu, Ion Tudose Marin

„Sapa-n condei și brazda-n călimară“

O cultură modelatoare

Și mi se părea și aveam convingerea că, de la tribuna Conferinței Naționale, secretarul general al partidului nostru, scruta cele trei fețe de timp ale patriei cu privire la inspirată a unui descălecat în lumea fericirii cucerite cu tenacitate și eforturi excepționale. Căci raportul adinea bilanțul trecutului și lumina prezentului ca apoi să proiecteze totul spre steaua comunistă a viitorului.

Am participat la numeroase evenimente de searnă ale patriei noastre în aproape trei decenii de revoluție; amintirile noastre sînt, de fapt, niște anale din care literatura poate să-și extragă sevele unei existențe superbe. Dimensiunea istoriei noastre contemporane se amplifică însă neconținut, epopeia zilelor trăite urmînd să crească mereu în mărime spre un viitor pregătit în gînereste. În palmaresul victoriei intră deopotrivă materia și spiritul, — spiritul fiind chemat la apel să modeleze materia în forme mai perfecte și mai frumoase. Știința intră în lumea vibrantă a producției, artele ies și ele tot mai mult necesare în for. Conferința Națională, ridică, printre altele, și această problemă a osmozei între cultură și viață, a necesității unei culturi civice, modelatoare de conștiințe umane. Chestiunea fine de etică creatorului care este absolut liber să facă o cultură utilă sau nu, tot așa însă cum consumatorul de cultură de astăzi sau de mine este absolut liber să-l accepte sau să-l deteste.

Căde în totală inutilitate, actual gratuit al creației, jocul bengal al cuvintelor, fuga de miezul ideilor. Dovadă de neputință sau sterilitate, arta pentru artă pierde din teren nu numai în lumea comunistă ci pretutindenea unde bat înimi cinstite și judecă minți luminate. Artiștii evaziونیști au căzut în desuetudine cum, de pildă, astrologii sau vracii.

Mi se pare simbolică pasiunea cititorului pentru publicistică, ca pentru documentul cel mai viu și mai credincios realității imediate. Am constatat în răsăritul și apusul lumii aceiași mutații dinspre biografiile romantate spre publicistica directă spre ancheta sociologică. Lumea nu mai are timp de pierdut cu fantomele și iluziile goale. Ea vrea ca arta să-i fie de folos, s-o înnozească. Cu atît mai mult într-un regim socialist unde domină problema educației generațiilor, a tuturor generațiilor prin fluxul unei tinerii conștinii, cultura trebuie să

fie modelatoare, populară în sensul fericit al cuvîntului, democratică în același sens. Teama de simplism, de dogmă este falsă sau vicieană. De asemenea, săcitate posibilă se teme numai scriitorul laș sau prost. Un artist care-și cunoaște bine puterile și harul (există, orice s-ar spune, în autocontrol) va scrie bine și curajos, despre realitatea care-i aparține vital — va critica acrid dar cinstit și cu scopuri generoase, rațiile existente în societatea în care respiră. Conferința pe țară spune lucrurile răspicat, nu-meste greutățile cu luciditate, cere spirit critic și autentic, nu promite paradisuri imaginare trece prin luminile științei totul. Atunci de ce arta nu ar face la fel, de ce arta ar rămîne între culele mic-burgetze a neconținute semne de întrebare și uitire?

Cred că cele spuse cu privire la cultură în general, adică la știință, învățămînt, arte — în raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu pot fi studiate cu folos și aplicate în practică, de la actul de creație la gazetărie, de la școală la laborator. Numitorul comun rămîne contribuția reală a culturii la procesul de educație a maselor. Restul este, cum ar zice Verlaene, „literatură“.

Al. Andrișoiu

TEODORA STENDL
„LA DRUM“

„Mă adresez intelectualității din rîndul căreia s-au ridicat, de-a lungul secolelor, ațiția oameni luminați ce s-au pus în fruntea poporului, în lupta pentru eliberarea națională și socială: locul vostru este alături de muncitori și țărani! Voi înșivă sinteți singe din singele lor“.

NICOLAE CEAUȘESCU

Umanism și literatură

În 1931 Ernst-Robert Curtius a finit la Berlin o conferință celebră care a însemnat un avertisment și un strigăt de alarmă față de valul de barbarie ce se întredinea. Tradus în franțuzește, textul conferinței a fost publicat în același an de „Nouvelle revue française“ sub titlul „Cărușii au o forță letală și incalculabilă și pot mărca răscumpărarea de la împiedicarea urgiile. În dezastere și calamități spirituale poate fi uneori obligat să tacă, dar dacă chiar amuțeste totul e pierdut. Unii cred că în atari momente nu mai e timp de „literatură“ și „nu ne mai arde“ de asemenea îndelețniciri. Dar istoria arată contrariul. Tacit a scris, după cum spune el însuși, „într-o vreme bogată în catastrofe, crudă și pe timp de pace“. Linistea din turnul lui Montaigne nu era și a vremii în care a scris. Dacă marilor dezastere unii scriitori le pot totuși opune mari cărți, esențiale și salvate.

Sînt pustiri irezistibile și cataclisme careucid fără urmă spiritul și nu e nimic de făcut. Dar există și o demisie a spiritului a cărui cauză nu e alta decît nebunia și orbirea omenească. (Fărăste, și faptul acesta își are determinările sale ce trebuie cercetate). Față de o asemenea demență, ale cărei semne prevestitoare se arătaseră, a repetat Curtius de trei ori avertismentul său. Printre semnele prevestitoare ale părăsirii culturii, Curtius relevă cîteva care, deși relativ oboedne în aparență, i s-au părut grăitoare: faptul că un ministru prusian al Instrucțiunii Publice a declarat la deschiderea unui muzeu că nimic nu mai justifică grija pentru arta trecutului; faptul că „moartea clasicilor“ devenise o părere generală acceptată; faptul că un scriitor foarte apreciat ca Alfred Döblin declara nu numai că n-a citit nici un rînd de Balzac dar că a nu-l citi e pentru dînsul ceva de la sine înțeles, că și dezinteresul față de monumentele și operele de artă dintr-un mare oraș. Curtius mai consemna ca simptome de barbarie iminentă răspîndirea părerii că „inteligenta este un pericol pentru formarea caracterului“ și că trebuie evitată „cultura unilaterală a inteligenței“. Aceste păreri erau, la o treaptă joasă, în consens cu ceea ce Curtius numea tendința pseudo-romantică a filozofiei lui Klages, care denunța „spiritul“ ca pe un antagonist al „sufletului“. Repudierea „spiritului“ și „rațiunii“ ca vinovate de uscăciune, sterilitate și insensibilitate a un vechi refren pe care îl cîntă lenea minții în ipostaza ei de adulatoare exaltată a „vieții“: generația mea a apucat să vadă prea

bine unde a dus-o această „biolatrie“ și pretinsa ei grijă pentru suflet.

Greșea pătimașului Klages a fost de a considera oprese două noțiuni distincte, și adevărat, dar corelate și solidare: sufletul și spiritul. Nu tot ce e distinct e opus; nu tot ce e opus e în contradicție; nu orice contradicție e misticoasă. E bine să amintim din cînd în cînd aceste truisme. Rușe unul de secolul, sufletul și spiritul se aprofundază: nu pot să înțeleg decît împreună iar absența lor nu e altceva decît barbaria, așa cum s-a ardat în timpul pe care-l vestește Curtius.

Nici azi nu avem dreptul la chietudine și automulțumire. Dorința și poezia omenirii de pace și dreptate nu sînt scutite de nepotriviri. Triumful științei și tehnicii e alt de impresionant incit b-nel pe care l-ar putea așterne asupra plantei și finit unori în suspensie din cauza a oep țării și a delirului tehnolatriu ce iulbură și împunjează conștiințele.

Omenirea deține azi, ireversibil, virtualitatea propriei ei distrugerii. Așa de acut și periculosă și apocaliptică primăria se impune o largire a conștiinței în spirit umanist. Aceasta nu se poate face o cultură clasică, ceea ce înseamnă neapărat și o cultură literară. Nu puțin sînt cei care conșuiera cultura literară și clasică un lux rîvni și superfluu, o formă de agrement ce nu mai corespunde ritmului vieții de azi. A reapari în lume părearea cu „umanismul și permat“. Un jost coleg de unii versatare imi spunea nu de mir că „nu se mai poate discuta literatură“ ca „structurile culturale sînt condamnate la dispariție, fiind înlocuite de structurile științifice“ și: că noțiunile de „valoare“ și „artă“ vor fi compiet goitite de ineleș în lumea de mine. Opoziția dintre cultura și știință este exact cea pe care o făcea Klages între suflet și spirit. Ea reapare așadar cu semn schimbat. Părearea că știința e nu numai separată de cultură ci chiar în opoziție cu ea e o aberație nu mai puțin pernicioasă. Cultura și știința sînt inseparabile, iată încă un truisem ce trebuie proclamat. Nu a existat niciodată vreun mare om de știință care să nu fi jost și un om de cultură umanistă și clasică. Să reamintim mărimisrile lui Heisenberg, și să nu uităm că J.R. Oppenheimer avea nu numai o solidă cultură greco-latină, dar cunoștea și sanscrita.

Rachetele, computerele și ce mai poate mintea umană să mai dea în mileniele viitoare sînt mare lucru numai dacă nu u-tăm că și mai mare lucru e mîntea umană, ea însăși, așa cum s-a întrușchizat în Arhimede și Platon, în Dante, Leonardo da Vinci, Balzac și Dostoievski, în Marx, Pasteur, Beethoven și Leavoisier și cum desigur se va mai întrușchiza. Și sînt foarte puțin lucruri dacă devin fetișurile unei lumi ce tinde a abandona cultura și nu mai crede în valorile umanismului. Aceste valori riscă să fie date uitării dacă, așa cum observa tovarășul Nicolae Ceaușescu în raportul său prezentat la Conferința Națională a partidului, formația profesională a tinerilor tinde la o specializare îngustă, lipsită de perspectivă. Formația profesională nu poate fi despărțită de un orizont cultural cuprinzător. Între viață și cultură, respectiv între aspectul practic al existenței și exemplaritatea ei absolută, nu poate fi decît o permanentă osmoză. Producția de bunuri materiale trebuie să fie luminată de un sens înalt, care se traduce efectiv prin calitate și adecvare la necesitățile omenești; cultura, la rîndul ei, nu are decît de cîștigat din praxis, pentru a se confrunța cu fnauitatea ei umană.

Cultura nu poate fi decît umanistă, iar umanismul nu e de conceput fără literatură.

Al. Paleologu

Sentimentul unei nobile răspunderi

Scriitorul este nu numai parte integrantă din poporul său, nu numai cel-magrat și poria-voce al poporului său, dar însăși ființa lui cea mai intimă, arta lui, se hrănește din această maricre, se înalță sau cade împreună cu ea. Literatura română actuală beneficiază, în sensul celor de mai sus, de condiții pe care niciodată poporul român nu le-a putut oferi artiștilor săi. Posesori ai unei istorii vechi de mil de ani dacă ne gîndim la strămoșii dacoromani, depășind o mie de ani dacă ne gîndim la ființa și conștiința românească, omenii acestui pămînt numit România, trăiesc de aproape trei decenii o nouă și splendidă tinerețe numită revoluția și construcția socialistă.

Apropie trei mil de cetățeni al patriei noastre, trei mil de oameni vrednici, dintre cei mai vrednici, au debătut la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, din anul 1972, problemele puse de „dezvoltarea eco-

nomică socială a României în următorii ani și în perspectivă“. Poate, și aproape sigur, că pentru generațiile tinere sistemul acestui mare conclave periodic, care se întrunește și dezbate problemele de bază ale dezvoltării țării, statului, poporului, pare ceva firesc, în ordinea lucrurilor, ceva necesar ca lumina și aerul.

Verbul inspirat, chibzuit, ultralucid al Secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a înfățișat pe larg, cu avînt și cumpătare în același timp, realizările poporului român, proiectele lui, visurile lui și căile care pot duce la înfăptuirea acestor proiecte și visuri. Întregul raport că și impresionanta întrunire a acestor bărbați și femei, respiră un aer de puternică încredere, o garanție că „vișul de veacuri al omenirii“, comunismul, se va înfăptui, într-un viitor ce nu mai este atît de îndepărtat, pe meșteagurile Carpaților românești.

În fața acestei grandioase manifest-

țări de forță, forță pașnică și demnă, a poporului român scriitorul comunist al deceniului al optulea din marel secol XX, are, după părerea mea, două sentimente fundamentale.

Primul, este, nu ezit s-o spun, sentimentul mîndriei, mîndria de a aparține și de a trăi, în mijlocul, unui popor care înțelege să se străduiască a fi pe cele mai înalte cote ale istoriei mondiale contemporane.

Al doilea, este sentimentul unei grave și nobile răspunderi, aceea de a răspunde cu singele artei sale, nu numai cerințelor actuale ale spirituității românești dar, pe cit se poate, chiar și unora dintre exigențele viitorului.

De cite ori deci condeiul nostru se va așeza deasupra unei pagini încă albe, să ne aducem aminte de viața și fapta și sufletul acestor constructori ai omului și să încercăm să le seamănăm.

Al. I. Ștefănescu

Intransigența literaturii

Prin natura ei, literatura este o lectură sensibilă a universului. Nîmic din ceea ce există nu poate constitui — teoretic — un tabu pentru curiozitatea nelimitată și spiritul neliniștit al scriitorului. Bun și rău, virtute și păcat, noblețe și abjecție, grandoare și crimă, totul intră în raza de interes a literaturii cu drepturi egale deși pentru un tratament diferit. Cuvintele pătrund cu ușurință în fibrele intime ale materiei și în faldurile transparenței ai spiritului pentru a scoate la iveală cu aceeași conștiințiozitate, azurul și puroul. Scriitorul nu ezită să scrie cu lacrimi, cu singe, sau cu mizgă și, atunci cînd este cazul, să genereze „cuvinte potrivite“ din „mucigaiuri, babe și noroi“. Dar amescînd culorile pe aceeași pată vastă, el înșinge totodată pe neliniștit intr-un paradisi și într-un infern propriu. Odată cu culorile, pe nelul ia pe antenele sale și o mică fărîmă de precipitat ideal, o imperceptibilă celulă de puritate și de limpezime. Aceea da intransigența literaturii.

Intransigența etică, niciodată extirsecă ci numai ca o altă fată a nobilei frumuseți, a valorii estetice, comunică literaturii marea ei forță purificatoare.

Intransigența etică este un adaos uman, rațional și afectiv, care alătură apele turburi ale vieții să se alăture și să devină artă, adică viziune, concepție, sens.

Intransigența etică a literaturii spală sufletele noastre de contactul impur cu bubele și cu noroiul, care fac și ele parte din viață dar care într-o concepție despre viață trebuie să-și vadească vulnerabilitatea și să poată fi, prin înțelegere, depășite.

Intransigența etică a literaturii ne consolează de cruzimile inevitabile ale vieții: chiar acolo unde adevărul literar cere ca binele și dreptatea să parcurgă un drum mai sinuos trebuie să simțim înălfîndu-se săgeata pură a speranței. Imi amintesc că analizînd tuptele de clasă din Franța între 1848—1850, Marx scria că progesul revoluționar și-a creat în acei ani drum nu prin cuceririle sale directe „ci invers“, prin înfrîngeri, făcînd, să apară o contrarevoluție compactă și puternică, un adversar „...prin z. cărui combatere partidul revoluției se maturizează, devenind un partid într-adevăr revoluționar“. Deci chiar înfrîngeriile pot eroi drum progresului; bătăliile pierdute de eroii literari pot înălți încrederea noastră în necesitatea ideaelului.

Intransigența inerentă este filonul de platină, metalul incoruptibil care ar putea susține ca o axă inflexibilă îndreptată spre posteritate materialul, altfel degradabil, al cărților noastre.

Georgeta Horodincă

ÎN PAGINILE REVISTEI, REPRODUCERI DIN EXPOZIȚIA DE ARTĂ PLASTICĂ DESCHISĂ ÎN CINTELE CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

Viza pentru matcă

Am contemplat de multe ori, într-o revistă, niște fotografii extraordinare; ele reprezentau aceeași femeie muncind într-o fabrică, apoi într-o hală mare făcînd cumpărături, apoi în bucătărie, preparînd mîncarea familiei, pe masa de operație născînd, supteghindu-și copilul, iubindu-și bărbatul și apoi, ca într-un cerc, din nou muncind, fără „oprire“ fiind mișcarea ei. Am senzația, privind aceste imagini, că în secolul nostru, femeia e asemeni aceluia motor care învîrtește mecanismele fine, o subtilă energie a secolului modern. Nu mai putem bineînțeles să înțelegem actual respect sacru, aproape religios al atitudinilor care considerau femeia matcă, regina împodobită cu ghirlandele puternice ale naturii omenești, după cum nu mai putem înțelege de ce în secolul nostru răcolitor nu dispăre totuși cu desăvîrșire predecuta în legătură cu incapacitatea socială a femeii.

În societate există legi care apără femeia; deși judecățile s-au clătinat, nu s-au spulberat încă, în psihologie legile pătrund greu. Există chiar acum (și spunînd acest lucru, e limpede că imi asum chiar și ridicolul unui pătimaș feminisim) mulți care nu-și dau seama că emanciparea femeii, promovarea ei în funcțiile de conducere în societate este un fenomen inevitabil.

Femeia, cu rolul ei activ în societate, nu trebuie numai să aibă drepturi egale dar conștiința ei trebuie eliberată de acel complex de inferioritate care o face părtase la micile egalități și nu la cele majore.

Tocmai de aceea m-au emoționat, în Raportul ținut de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Conferința Națională a partidului, cuvintele limpezi și exacte cu privire la necesitatea promovării femeilor în societatea noastră. Astfel, s-a subliniat cu claritate că această conferință trebuie să reflecteze la îmbunătățirea compoziției Comitetului Central prin alegerea de noi membri din rîndurile oamenilor care lucrează direct în producție, precum și a unui număr mai mare de femei.

În timpul nostru, femeia a dat dovadă de o mare capacitate de muncă, de simț social, de cinste și mai ales de caracter. Puternică, ea poate susține în acest secol poverile ațtor munci esențiale, prin extraordinara ei receptivitate, are participat la mișcările esențiale ale spiritului uman, are o forță rară de a iradia sensul mare al naturii, refuzînd convențiile și stereotipiile. Aș identifica geniul feminin cu geniul dăruirii.

Logica naturală a acordat la început drepturi mari femeii. În secolul nostru, în care logica s-a dovedit a nu fi consecventă cu ea însăși, bunul, marele simț al naturii apără prezența femeii în societatea modernă.

Gabriela Melinescu

Soarele viitorului

Conferința Națională a Partidului, a aprins o strălucire fără egal, în sufletele oamenilor conștienți, din toată România. Să-mi fie îngăduit să înșăor această delicată strălucire vie, din inimile noastre, în petalele tranșărilor roșii, ca să-și păstreze, peste veacuri, aurul împlinirii de azi-păsiunea, devotamentul și dorința arzătoare a desăvîrșirii acestei readeștări sociale și naționale.

Partidul Comunist Român, prin glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, a așezat la fereastră României, soarele viitorului, un viitor demn și rodnic, pe care îl merităm din plin acest popor bătut în veacurile care pentru totdeauna au apus de nenumărate vicisitudini. Un izvor readeșător freanată pentru tot ce este și va fi nou, în sufletul fiecărui muncitor conștient, ce dăruiește munca sa societății pentru a mări, în folosul tuturor, pentru a spori totalitatea resurselor materiale și spirituale.

Întregul popor muncitor este conștient, mai mult ca oricînd, că drumul înainte, drum greu, dar cu atît mai necesar trece numai prin construirea societății socialiste multilaterale dezvoltate. Manifestarea plenară a personalității colective și individuale se poate desășura numai în condițiile unei creșteri, a unei înălțări, prin muncă. La nivelul forțelor de producție, mereu creșcînd, societatea noastră își perfecționează, cu atenție sporită, relațiile de producție și cele umane, își lărgește democrația, favorizează dezvoltarea personalității umane, își făurește și își perfecționează o etică și o echitate socialistă.

Trăm un moment înălțător din care putem scruta cu luciditate victoriile viitoare ale poporului român, liber și stăpîn pe soarta sa.

Traian Iancu

ADINA ŢUCULESCU „COMPOZIȚIE II“

GHEORGHE ILIESCU-CĂLINEȘTI „OMAGIU“

scriitorii tineri

O mie de reportaje

Istoria unei zile

Sunt sau nu sint capabil să scriu un reportaj? Cum să nu, imi zic, de scris știu să scriu, drumuri am bătut destule, am citit reportaje bune și reportaje proaste, am niște puncte de reper...
Pînă de curaj, mă apuc de treabă. Mai bine zis, imi scriu memoria, încerc să găsesc locul în care-ăș înhăța o-nimplare care să mă ducă la un reportaj bun. Dacă tot o să scriu despre oameni pe care îi cunosc, imi zic, atunci să scriu despre cei printre care am trăit. După o documentare de cinsprezece ani, trebuie să lasă un reportaj stranic. Să scriu despre mara-mureșeni acia care cu o jumătate de veac în urmă, au fost colonizați în Satu Mare. — Munții coborîți în cîmpie, aducîndu-și sărăcia în căruțe trase de cai mici de munte. Cei care s-au găsit să piară, nemulțumiți de banalitatea peisajului. Oamenii, care au trăit, care trăiesc și astăzi și despre drama cărora nimeni n-a scris nimic, deși e veche de o jumătate de secol. Dar nu, primul reportaj trebuie să fie ușor festiv, din această istorie n-aș putea scoate așa ceva.

Mă mai gândesc. Cu cîtiva ani în urmă, trebuia să ajung din Baia Mare, peste Gutli (geografi novatori, bîntuții de idei peșterii, și spun acestui munte „Gutin”) în satul Deșeuți, pe celălalt versant al muntelui. Am urcat în camion care transporta minierii de la Săulor în satul din jurul Sighetului. Cum am pus piciorul peste laterală, mi-au atras atenția vorbele unui minier bătrîn, mustăcios și colorat la limbă. Cu părere de rău adaptez fraza la românească curentă; „Las-o, mă, pe ala, a terminat și ea liceul, toată zăua rumează din buci la ușile directorului, doar-doar o lua-o ăla în seamă”. Îi vorbesc

unui june minier, așezat alături de mine, supărat foc. Toată lumea a izbucnit în ris, eu la fel, pînă cînd m-am trezit apostrofă: „De ce rizi mă, mucosule”, și m-am simțit al dracului de ofensat, doar aveam 18 ani. Supărarea mi-a trecut abia după ce camionul s-a oprit, aproape de vîrfurile muntelui, lîngă un fel de carieră de piatră. Avea o pană de cauciuc și-am coborît jos, prîvind cum cîțiva minierii însoțesc de linacapele de desubțitul rocilor. Cîinci dintre minierii din camion, printre ei și bătrînul care mă apostrofase, au apucat niște trînaçoape fără stăpîn și-au început să lucreze, fără să aștepte, bineînțeles, să fie remunerat pentru treaba asta, doar așa, să-și omoare timpul pînă la repararea camionului. Mi-a trecut supărarea, bă am fost chiar rușinat de supărarea mea, mie nu mi-ar fi trecut prin cap să-l ajut pe oamenii ăia chiar de-ar fi fost să rămînem o săptămînă acolo, în vîrfurile muntelui. Da, ce reportaj s-ar putea scrie despre minierii ăstia, dar acum n-o pot face, m-aș scîlda în fraze pompoase și înjuri n-ar crede că ceea ce spun eu e adevărat.

Dar am de unde alege. Intr-un reportaj al voie să-ți spun pășul, te poți scandaliza, poți arăta cu degetul. Ce-ar fi să-ncep așa? Să spun că foarte mulți oameni, oameni despre care ne place să vorbim în cafelele ca despre copiii lui Decebal și care au toate condițiile pentru a deveni minierii cu înaltă calificare, rîcnind mîturători cu strădă în Satu Mare. Sîntămînile trecute, zeci de muzeografi din toată țara s-au adunat la Casa creației populare din sus-numitul oraș, au încasat bani grași (peste 3000 lei de căciulă) și au plecat în Tara Oasului, ca să pipăie, vezi-doamne, pielea

folclorului la fața locului. Ce-ar fi să scriu că, cu acești bani, plus alte fonduri care se duc pe căi asemănătoare, s-ar fi putut construi o nouă secție la una din întreprinderile Oasului, secție în care să-și găsească locul oșenii care umbra brambura prin țară, la exploatarea forestieră din județul Timiș sau în alte părți? Dar nu, nu pot începe cu un astfel de reportaj, poate că eu văd lucrurile ușor sucit, poate că lucrurile sînt sucite dincolo de vîntul culva. Sau să scriu despre țapînarii pe care i-am întâlnit în personalul de Oradea. Oșeni get-beget, îmbrăcați după gustul lor încântător, exotice pentru un neavizat, firesc pentru restul lumii. M-am nimerit singur între ei, într-un compartiment mîrosos de D.D.T. Unul a scos din desăgă o sticlă cu țuică, sticla a trecut din mînă în mînă, fiecare și-și închina următorului. La un moment dat următorul eram eu, care nu schimbasem cu ei nici o vorbă, dar mi s-a spus „noroc” și mi s-a întins sticla ca și cum sub banchetă us fi avut și eu țapînul meu și-aș fi fost pe drum, alături de ei, înspre asprele dar frumoasele locuri de muncă. Dacă mă gândesc bine, atunci, cînd am bătut licoarea aceea drăcescă (licoare cu care în Capitală se face comerț la negru și pe care numai oșenii o pot ronca) m-am legat să mă duc între ei, cu risul de a admira mai mult slovele scrise de țapînole în carne pădurilor nesfîrșite decît slovele scrise cu creionul pe un fulg de hîrtie.

Da, se pot scrie reportaje. Se pot scrie o mie de reportaje, deosebi mîi de oameni minunați. Dar mă grăbesc, mi-am trădat subiectele. Poate voi reuși să le scriu chiar eu.

Ion Bleda

Porțile județelor au steme din aramă bătută în spic, în sonde, brazi, ape, butelci, seceri, tractoare, cetății. Poarta Teleormanului este poartă de drum, arc sătesc de triumf.
Insemnul de trecere îți spune cum ce-ai găsi în cuprinsul cetății de-ai intra în ea. Poarta o dată trecută, poți descărca ce-ai adus în căruța, din cîmpuri. Arama, făcută de meșteri tineri s-a coclit și s-a înnegrit. Fiul arcului nu cere nici vopsea și nici cîiocan, ca să fie îndreptată urarca de bun venit.

Alexandria este reședința județului Teleorman. În nordul județului este un sat care, la viitoarele alegeri, va concura cu altul pentru a căpa de-a această titlatură. Cele două sînt Sălcia și Siliștea, dar pînă atunci Alexandria își vede de dezvoltarea ei economică și social-culturală. Fabrica de rulmenți comandă cămine pentru constructorii familiei și nefamiliei. Cărămida și piatra sînt de calitate superioară. Barăciile de P.F.L. adăpostesc astăzi mîturii și fîrașe. În curtea fabricii, printre pilonii hălor se găsesc primele șosele asfaltate ale unui șantier românesc, iar Căile Ferate Române își fac demnitatea de linii pentru aprovizionare, transportare, încărcare, descărcare.

Sofierii amator care m-a lăsat în fața consiliului județean m-a sfătuit să-mi iau de aici ștampile pe delegația de reporter și mi-a dat restul la o bancnotă. Pretextul ștampilei m-a purtat prin clădirea consiliului județean, din c-ța) în etaj. Pe frumoasele coridoare ale acestui combinat administrativ am aflat că azi — 17 iunie 1972 — are loc conferința extraordinară a organizației județene de partid. Am alergat acolo și am văzut de departe că nu se terminase conferința, așa cum mă temusem. (un reporter care pierde o conferință extraordinară își pierde și calitatea de reporter). I.M.S.-urile erau parcate și regulamentar și neregulamentar. Șoferii beau sucuri la umbra mașinilor.

Correspondentul unui ziar central a fost amabil și mi-a oferit un scaun pentru a asculta cu vîntul delegații. Televiziunea, bine informată și foarte bine utilată, avea ca reprezentanți: un tinăr cu un aparat de filmat, un altul cu blizul și un al treilea cu bloc-notesul.
Proiectul de hotărîre, tipărit, al Conferinței a devenit Hotărîre. Reprezentantul schelei de extracție Vidole, vorba de trecerea ponderii extracției de țitei pe plan național din județul Prahova în județul Teleorman. El nu amintea de poarta județului, (două sonde și o urare) deși despre asta vorbea.

Hotărîrea Conferinței vă sărăcini, termene, răspunderi nominalizate și Generalizarea schimbului la nivelul efectivelor de muncitori, ateliere proprii pentru necesarul de piese, subsanșamble la C.I.C. Tr. Măgurele, în județ intensificarea mecanizării zootehnice (5 bucatării furajere), 16500 sădăposturi, din care 15000 sădăposturi pentru taurine și 1500 pentru porci”. Conferința județeană hotărîraște printre altele:
„Trustul de mecanizare a agriculturii va înfranca din toate punctele de vedere și dacă va da rezultate va prelua construcția tocoarelor suspendate de mare capacitate realizate în prototip de S.M.A.-Orbeasca, asigurîndu-se că toate acestea în toate S.M.A.-urile vechi într-un număr care să asigure pînă la 1 septembrie a.c. necesarul tuturor C.A.P.-urilor din județ, stabilit de D.G.A.I.A.” — răspunde Alexandrescu Puiu.
Correspondentul ziarului central care mi-a oferit scaunul, cu toate eforturile, nu găsește o posibilitate de a mă ajuta să ajung la Fabrica de rulmenți, (care se află în afara reședinței) decît foarte tîrziu: I.R.T.A.

O iau pe jos, pe șoseaua Alexandria-Roșiori de Vede și am posibilitatea să admir noile construcții de locuințe. La o benzinarie, unde am fost informat că trebuie să o iau la stînga, spre Turnu-Măgurele, mă opresc și întreb ce clădire e clădirea care se profilează albastră pe albastrul cerului de amiază. O bănuim institut județean de proiectare, dar bănuiala mi-a fost spulberată de un tractorist. „Este cel mai frumos și cel mai nou spital din Alexandria”. Ajung la linia ferată pe unde intră în reședință trenurile din județ. Cantonierul îmi face semn cu fanionul galben să trec mai repede că vine trenul și trebuie să lase bariera. Grăbesc pașul să ajung la fabrică. Cred că am să ajung tocmai cînd iese din schimb schimbul doi de constructori. În preajma șantierului, prîvind-l, mă simt pierdut: pentru cel puțin patruzeci de ore nu voi avea posibilitatea să stau de vorbă cu eroul reportajului meu. Este sîmbătă, ora 14 și constructorii au program de slujbă de sîptămînă. Cum nu voiam să-mi fac din portarii unui șantier — eroi, m-am așezat pe marginea șoselei Alexandria-Tr.Măgurele să iau hotărîri. Alături de mine, cîțiva oameni stăteau pe iarba și mînceau brînză, roși și ouă fierte. Mi-am scos și eu din servietă sandvișul e salam și cașcaval crezînd că voi putea găsi un mijloc de apropiere între mine și cei cu masa întinsă, fapt care s-a și întimplat. Un tinăr, cu o bască decolorată, și o salopetă cam mare pentru trupul lui firav m-a strigat: Veniți pe iarba, de ce v-ați așezat în mijlocul drumului? Aveți

dreptate, i-am răspuns și m-am dus lîngă masa lor cu masa mea. Am început să întreb: „Ce faceți aici? / Mîncăm. / Nu, ce faceți aici? / Așteptăm o ocazie. / Sînteiți constructorii? / Eu sînt, ei nu știu. / Ce meserie? / Excavatorist. / Ce excavați? / Pămînt. / Unde? / Acolo! / și mi-a arătat cu mina. / Ce-i acolo? / Un munte. / Nu, ce-i acolo? / Da, un munte. / De ce îl excavați? / Nu-l excavăm, îl excavăm. / Singur, deci? / Da. / Nu mai sînt și alții? / Nu. / Nu e necesar? / Ba da, dar nu pot decît eu. / De ce îl excavați? / Ca să iau sîndăluțele. / Ce sînt ele? / Sîndăluțele. / Nu pricep. / Sînt niște sîndăluțe pe... dar de ce mă întrebați, cine sînteiți? /”

Nu prea am ce să-i răspund băiatului, care înfulecă roșie după roșie. Evit răspunsurile prin întrebări: „Bune roșiile? / Bune. / De seră? / Nu, au ieșit alea de cîmp. / De unde le-ai cumpărat și cu cît? / Nu le-am cumpărat, le-am cules. / De unde? / Din grădina, de unde? / Care grădina? / A mea, a cui? / / Unde ai grădina? / Acoasă. / Cultivi roși timpurii? / Cultiv. / Unde locuiești? / Dar cine sînteiți? /”

Termin ultimul sandviș cu cașcaval și arunc hîrtia în iarbă. Aș pleca înapoi în oraș dar vreau să aflu ce-i cu muntele și cu sîndăluțele. Tac. Băiatul își trage basca pe ochi și pîndește autoturismele și basculele care merg spre Turnu-Măgurele.
„Spre Turnu? / Spre. / Chiar la Turnu? / Nu. / Scot harta județului și întreb: / „Furcu-lești? / Nu. / Spătărei? / Nu. / Piatra, Dracea?”. Puștanul nu-mi mai răspunde dar nici nu mai întrebă. Tăcem și pîndim amîndoi o ocazie. Întreb eu, după un timp:
„Lucrezi aici? / Unde? / La șantierul fabricii? / Nu. / La început ai spus că da. / Am spus. / Și? / Cum și? / N-ai nimic de zis? / Ce să zic, tovarășe? / Că te contrazic. / Și ce dacă mă contrazici? /”

Astfel nu voi reuși să fac să treacă cele patruzeci de ore și să aflu ce-i cu muntele ăla de excavat. Tac. Tac. O basculantă trece și la semnul băietanului cu bască oprește. Șoferul ne invită pe amîndoi: „Urcăți”. Puștanul este stingherit în acru lîngă cabina șoferului cîntă și-și aprinde țigară de la țigară. Pe o șosea asfaltată mașina ajunge în dreptul unui canton pe care scrie 2. De data asta întrebă băiatul: „Știi ce-i cu cantonul ăsta? / Nu, ce-i cu el? / Chiar nu știi? / Nu. / Deci nu sînteiți de pe aici? / Deci din oraș? / Nu. / Dar de unde? / De ce mă întrebi? / București. Ce-i cu cantonul? / Și unde mergeți? / Acolo unde o să aflu ce-i cu muntele și cu sîndăluțele. Ce-i cu cantonul? / E de cale ferată și nu e cale ferată, pan, preșam și nici n-a fost vreodată cale ferată. / De ce? / Nu. / Cantonul ăsta nr. 2, mai e unul nr. 1 — are o poveste. O am acasă. Și pe cea cu muntele și pe cea cu sîndăluțele. Sînt scrise.”

Șoferul oprește mașina să verifice cauciucurile. Profil și mă pun pe întrebări: „Chiar cultivi tomate timpurii? / Nu. / Cu cît le-am cumpărat? / Cu patru lei jumătate. / De ce ai mințit? / N-am mințit, am inventat. / E o diferență? / E. / Cum te cheamă, vrei să-mi spui? / George Grosu. / Inventezi? / Nu. / Ce profesie ai? / Am terminat liceul. / Industrialist. / De ce? / Nu. / Și ce vrei să te faci? / Dau examen la facultatea de română. / Vrei să devii profesor, deci. / Nici gînd.”

Șoferul găsește pneurile în regulă, a și început să schimbe vitezele și cîntă într-una. Ajungem la cantonul nr. 1.
„Ce-i cu cantonul? / Cu ăsta sau cu ăla? / Tinere, cu dumneata nu se poate lega o conversație logică? / Cobor la Spitalul din Furcu-lești, cit face?”
Nu se vede nici un spital și nici un sat. Pe cîmp, combine fac baloturi de masă verde. Basculanta e frînată. Îi fac loc băiatului să coboare și mă urc iar lîngă șofer, iritat. Pînă la Turnu-Măgurele, la combinatul chimic, sper să învăț să devin reporter. Pînă una-alta îl privesc pe George Grosu rîmăș în șosea, făcînd cu mina unui tractorist.
Pe șoseaua spre Turnu-Măgurele, îi spun lui Trîșila ce cred despre George Grosu. Asta fiindcă mă întrebă:
„E un licean care a fost la șantierul fabricii de rulmenți din Alexandria și care scrie povestiri și nuvele. Deocamdată și are de gînd să dea la liceu facultate, vrea să devină excavatorist. A fost la fabrică să vadă dacă n-ar putea fi angajat ca muncitor necalificat cu șanse de calificare în meseria asta. Cred că a mințit că-i cheamă George, că de inventat — a spus chiar el — n-a inventat. S-ar putea să-l cheame George Grosu, sau s-ar putea să fie frumoasă povestea cu cantonul fără cale ferată sau călătorește cu muntele excavat din pricina unor sîndăluțe aflate pe creasta lui”.

La Crîngu, reporterul coboară. Porțile județelor au steme din aramă, bătute în spic, sonde, brazi, ape, butelci, seceri, tractoare, cetății. Treci de poartă, dai de oameni.

Ion Tudose Marin

Eugen Berca Dorcescu

Baladă

Ce albă-i floarea zărilor acum
Și norii, roși frunze de cenușă
Cu mersul covorului de-atîta drum
A putrezit amurgul lîngă ușă.

In care parte-i soarele și cînd
Va fi lumină multă ca niciunde
Spre fluviile nopții răsărînd
Copacii arși cu trunchiurile scunde.

Rodica Iulian

Tac pietrele din Piatra Craiului...

Pe sub zăpezi tac pietrele din Piatra Craiului.
Cu mine cerul s-a deprins.

Stelele fierb în viața lor.
Pietrele fierb, în ape mor
Și dacă mor, mai pot să scape
În suflului cel dus de ape.

Iar pietrele din cer asemene
Oglinde stelarilor din cremeni.

Și ape tremurî din sus
Pînă la mine suflul dus.

Să pot să stau în timp așa,
Ca piatra suflului stea,
În marele Grohotiș
Sub cerul nins al Pietrii Craiului.
Întreb un timp fără goană.

Florentin Popescu

Spio

Am strîns zborul păsării rare
și curgerea luminii-n rîuri, pără,
iar soarele din trupul meu răsare
cu dor și cu senin și cu căldură

dacă stați lîngă mine, dacă vîsați
în serie clar cernute de lună
lîngă umărul meu ascultați
cum se bucură gîla străbună

nici-un rîu, nici-un drum, nici-o mare
nu trec mai pline de rod către cer
decît umerii mei creșcuți cîi zare
decît trupul meu lîngă țara străjer

și-n universul plin de-arome și de spice
un anotimp de boabe mari vestesc
hambar cîi orizontu-ncepe să-mi ridice
nepotoiți de harnic plaiul românesc.

Valeria Deleanu

Patriei

Nu-mi tănuiesc dragostea!
aici cîmpia-i luminată cu
aștrii de suflul.
Aici pămîntul îmi vrea chipul curat
și trupul mai alb
ca-nvîmîntarea de ninsori.
Strigătul ori semnul omului aștept
să-nîndă drumul înainte celui
chemat.

Prieten mi-e pămîntul,
mai prieten fratele
creșcînd întru lauda vieții,
prieten soarele de-atîta vreme
așteptat.

Sînt nenumită în această fără taină
tăinuță
răsărînd drumului meu un poem.
Mă-ndeamnă un glas și parcă eu
însumi mă-ndeam
să urc supusă de dragostea mea.

Curate sînt culorile aceleași zări,
curate frunțile ce le așing,
curate trupurile femeilor, ce ning
flori în ochii nenăscuților.

Cu bucurie sărbătorească
fărîna mînu luminind
și nenumită cum sînt,
mă contopesc!

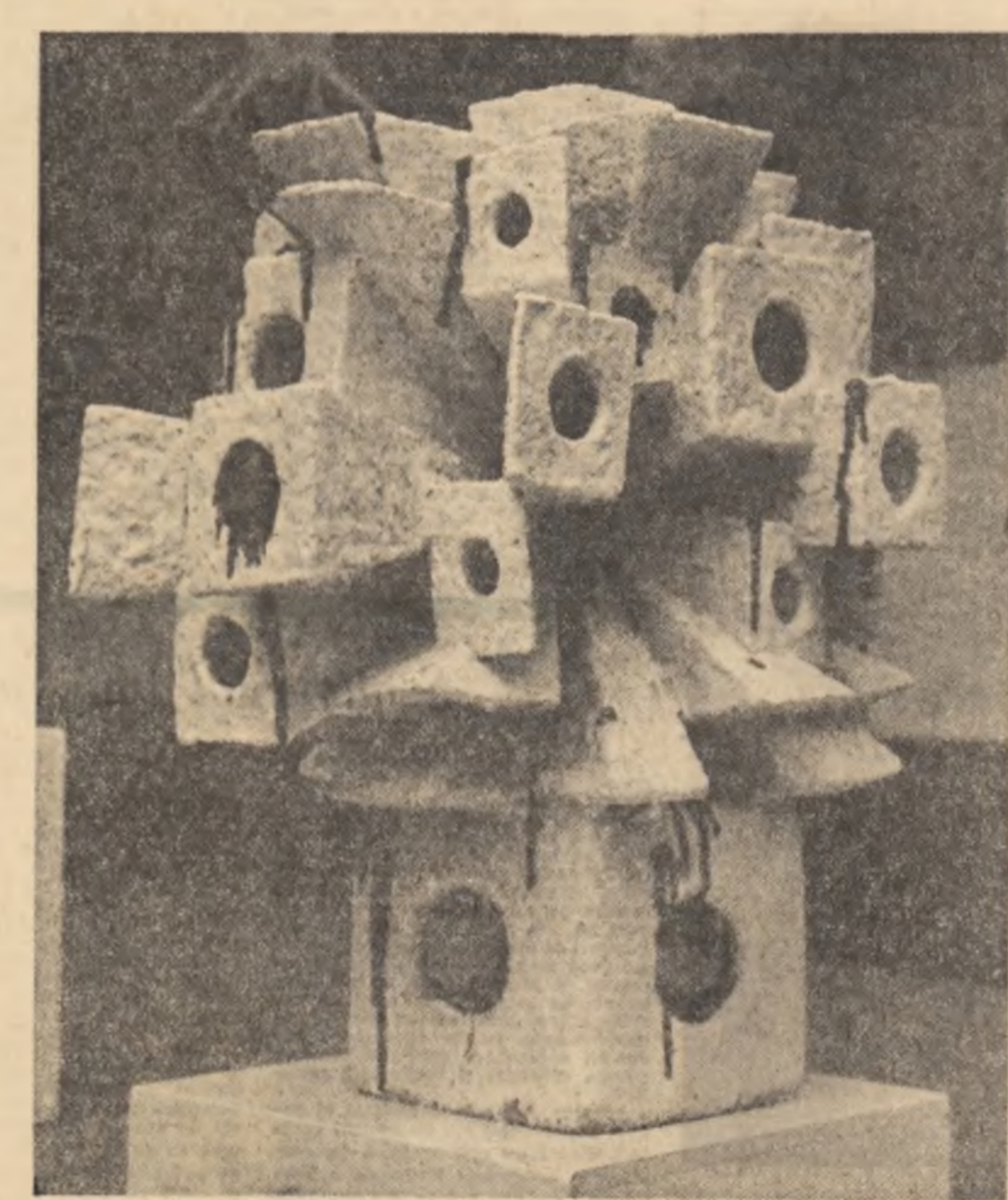
OVIDIU MAITEC „PASARE”

„Noi sîntem începutul”

Acesta este șantierul geologic Piriul Colbului: la 25 km de prima așezare și doar la trei ore de mers pe jos de vîrfurile Rarău.
Privetez bărcile înșirate de-a lungul pîrului și nu-mi pot stăpîni un început de marș. Bărcuții, cei cu voci baritonale, se apropie.
— Pe cine căutați?
— Inginerul Pîslaru este aici?
— Nu, nu este. E plecat pe teren.
— Atunci cu maestrul Teodorescu ca putea vorbi?
— Cineva îmi povestește de acest șantier și de oamenii săi. De mai...
Intru în biroul inginerului sef. Un ins de 30—32 ani, blond, îmbrăcat într-o salopetă decolorată și încălțat în cizme de cauciuc.
— Mai așteptați puțin, am trimis un om să-l chem. Mihai, ia vezi n-o fi la galeria 15. Am uzit de nu prea merge ventilatorul: da și să nu fie pe acolo.
Peste puțin vine maestrul Teodorescu, murdar din cap pînă în picioare, transpirat sau ud din cauza aerului care s-a încălzit în galerie.
— Cel cu cizme de cauciuc întrebă de ventilator.
— Merge, tovarășe inginer, răspunde celălalt — dar mă duc eu la noaptea să izolez mai bine firele aleei că pe o umezeală ca asta să nu-mi facă un scurt-circuit.
— Apoi se întoarce spre mine.
— Dumneavoastră m-ați căutat? Priviți-mă, eu sînt eroul mășinilor de aie.
Intru în „apartamentul” lui. Pereții pardosiți cu P.F.L. pe mîdă citeva cărți, fotografe de famii e „Bătălia Angliei” deschisă la pagina 118, un pat de campanie cu asternutul meticulos aranjat, un reșou, o lampă de carbid care atîrnă într-un colț lung de cel puțin 20 de centimetri.
— De fapt, tovarășe Teodorescu, eu v-am mai cunoscut.
— O, asta mă surprinde!
— Dar să admitem că vă cunosc foarte puțin, a-tunci cine sînteiți?
— Mă numesc Teodorescu Constantin, am 49 de ani, profesia maestrul electromecanic. Sînt un om al galeriilor. Îmi place să căldătoresc, dar cel mai mult îmi plac munții, munții Moldovei mai ales.
— Muntean, deci?
— Nu, ceva între cîmpie și munte. Am și acum familia în partea aceea a Rîmnicului unde odăis pe un se înfîlăcesc oamenii. Bărașanului cu cet din Munții Vrancei și mai cînosesc un pahar să și-mi aducă aminte că între șeul Brăilei și braziile de la Intorsura Buzului nu e decît o apă pe care o poți trece călare pe propriile-ți picioare. Rizi, dar așa este: eu, să știți că-mi dau concediu numai în octombrie. La mare tot nu mă duc, că decît să stau întins ca o scîndură o zi întreagă pe un metru pătrat de fîrînă și să cusc gura la soare, mai bine vin pe toamnă acasă și mai beau un pahar cu Tone pădurarului. Eu, să știți că în galeriile astea îmi dau traul. Dar îmi și place al naibii. Merge cite 20 de kilometri pe zi nu rîde căci mai sînt oameni, chiar și aici, care străbat cite 25 și chiar 30 de kilometri și nu se plîng deloc. Știu bine că fără aelertura asta treaba nu merge. Și, apoi, cînd tezi că după o zi de lucru ai făcut ceva ești fericit.
— Zici că nu ești de la munte, cum de te-ai obișnuit atunci cu el?
— Dacă am luda-o așa, eu spun că sînt muntean. Tîm mîntă că în copilărie, uneori mă urcam în nucul din fața casei și mă uitam departe. Aerul tremura și nu vedeam decît niște nori sîntii în zare. Acolo trebură ce e și Sîrul, dincolo Peniteului, îmi ziceam. Și prinseam norii aceluia mult de tot, pînă mă credeam în Sîrul sau în Peniteu.
— De cîți ani ești muntean?
— Din '51 dar am fost și în cîmpie. Prima dată am lucrat la Mușca-Turda, apoi la Cîmpeni, la aur, apoi la Gemenea, Stîlpușeni — Cîmpulung, Cîrîmba, la Rada — Lipova, la Dealul Cerneli, în Dobrogea, apoi la Ciungani — Brad, tot la aur, am venit după aceea la Piriul Colbului, aici, dar am fost nevoit să plec la Pojorita, apoi la Cîmpulung și în cele din urmă la Gura Hății, în Călimani, la sulf. Acolo am stat 8 ani de zile. Zic că a fost cel mai greu: intrai în galerie și după 10—15 metri tegeai că nu se mai putea respira. Asta o dată, de două ori, dar după aceea umbrai numai cu masa de gaze.

În ianuarie '71 am venit aici. Cunoșteam locurile așa că mi-a plăcut de început.
— Deci ai putea să scrii o adevărată geografie a României?
— O fi așa cum zici, dar o geografie a subteranilor ei. Eu am parcurs mii de kilometri prin galerii. Aș fi putut face de nu știu cite ori ocolul țării. Dar să știți, tot aici m-aș întoarce. Și totuși voi pleca odată și odată pe alte șantier, căci după noi, cei de la prospectivă, vin dia de la exploatarea mine.
Noi sîntem însă începutul, noi sîntem cel care pînă în secolul al atilea sate și oreșe. Păi ce era Gura Hății pînă la venirea noastră: o simplă cabană și un pădurar. Auz că acum e un oraș în toată regula.
Ajară buveză ușor. Nu știu de ce, dar, parcă o perdele de ceață s-a ridicat între noi doi. Poate curgerea leneșă a ploii, poate foamea care ne subjugă simțurile, ne-a făcut să uităm unul de celălalt. Pe urmă, auz de departe voce graț a maestrului străig: Pustietatea neagră a poturilor răsună ciudat. Atunci ies afară. Fumez o țigară sub cerul gîi și mă apuc din nou de lucru.
— Cum îi se pare totuși acest regim de muncă?
— Nu știu cum să vă răspund, dar în opt ore așezat în scaun n-aș sta. Poate că unora le place, mie însă să nu mi se ceară așa ceva. Teodorescu, dacă veți să știți, acum 20 de ani, împreună cu cîinci, șase colegi, am deschis un șantier în munții Apuseni numai cu trei lopeți, un hîrdăp și un contor pe care îl făcusem dintr-o țigărie. Nu am să-ți scoată de sub zăpadă. Cred că între acel șantier deschis de noi, azi o exploatare mîneră importantă, și Piriul Colbului de acum nu există comparație. Dacă ar fi să spunem lucrurilor pe nume, nici aici nu e cel mai bine. Cu aprovizionarea nu prea sîm pe roze. Mai vine cite unul beat de la Zugreni, la toți buștenii întîlniți în cale și-i aruncă pe șosea de merge lumea dimineața mai mult pe jos decît cu mașina. Mai sînt și altele lucruri care ne lipsesc, dar eu treabă să spun că orice ar fi, noi nu avem nici un motiv să stăm în loc, nu putem întoarce spatele realității, ca să zic așa. Cine iubeste Moldova, cine iubeste acești munți, a rămas la Piriul Colbului. Nu prea avem oameni. Mai vine cite unul pe la mine, și-mi spune: „Nea Costică dă-mi și mie o semnătură pe cererea asta să plec în concediu”. Dacă nu-i dau, se supără: dacă îi semnez cererea, rămîn fără un om. Și aici, unde e atîta nevoie de oameni, orice om este cel mai bun.
Inserarea cade lîngă peste Munții Bucovinei. Ploaia a stat. O adiere ușoară se strecoară peste văi. Păsări albe își alungă umbrele trecătoare peste păduri și oameni. Noaptea cîntă cîntă tot. O uitare urechilor și odihnitoare străbate vîntul vegetal, opulent al acestui înut. În taină vîntul urzește o nouă ploaie peste obține. Dimineața norii se vor aduna din nou, bastonul de cristal al secolului Săndăpostului răsună mai împedat ca oricînd — peste Moldova începe un nou anotimp.
Ușa camerei este întredeschisă. Aer clar și răcoros vine să ne mîngîie fețele abia bănuite prin întuneric. Dar odată cu izul acela de rășină cineva vine să ne tulbure liniștia și să ne despartă.
— Nea Costică, tîno nu putem întoarce spatele realității, că stau minierii și nu de lucru.
— Iară-mă, dar trebuie să plec.
Este miezul nopții și peste Moldova ninge cu stete. Rîuri se adună în depărtări nelămurite și ridică norii grei de apă. Peste cîmpie cad corcoade de ploaie. Aici, de Piriul Colbului, urc am întors să trăiesc dincolo: nici cer, nici stete, nici cerb cu frîul bătut în aur, ci doar apropierea de miezul grav al muntelui.

Pavel Perfil

PATRICIU MATEESCU: „EFLOREȘTENȚA”

in reportaj

Am văzut

Am ajuns într-o margine a Bucureștiului, dincolo de prafuța barierei a Vergului, între mari antrepozite cenușii, vâruite în culoarea tristă a laptelui de ciment: dincolo de acestea, secrete armate metelice a gării Titan, iar în față, halele de cărămidă roșie ale Uzinei de mașini-unelte și agregate, pată de culoare în acest peisaj stins. Avem să aflăm mai târziu că nu s-au tencuit clădirile pentru că trebuiau construite altele, că acolo unde acum mai agonizează o lume de barăci, efemeră, ar fi trebuit să se deschidă larg perspectiva unui bulevard (alt bulevard din această parte se cheamă al Muncii) dar că, deocamdată, „fără bulevard mai putem trăi, fără piine nu”. Cuvintele acestea rostite simplu, cu firescul omului care le-a mai spus și altora, prietenilor și copiilor lui, de pildă, aparțin celui care ne-a condus, pe mine și pe prietenul și pictorul Costică Baciu, încercând să ne dezlege câte ceva din tainele acestui univers de oțel fierbinte, superior organizat, lui Iancu Dumitrache, șef de birou la Protecția muncii, un bărbat uscat, nu prea înalt și atât de frumos la vorbă, încât îi vom lăsa lui bucuria de a ne spune despre uzina care-i aparține oricum mai mult decât nouă. „N-ai pleca din fabrica asta, ne spune el: sînt aici de pe cînd în timpul acesta nu erau decît șanțuri”. De altfel, tot el ne-a vorbit poate despre cel mai adevărat produs al uzinei: tinerii.

— Jumătate din cei care lucrează aici sînt aproape copii. Sînt, nimeni nu ne dă alți muncitori, trebuie să ni-l facem noi și nu oricum ci în stare să ducă mai departe ce au astăzi. Cînd vin trebuie să-i învățăm să muncească, și să răspundă de ce fac. Este o problemă, aceasta, a forței de muncă; aici, în București, trei mari uzine U.M.G.B., Vulcan și 23 August, nu se saturează niciodată de muncă. Așa că pe cei pe care-i creștem, foarte tineri, trebuie să-i păstrăm... avem cămine pentru ei... dar asta nu-i totul, și poate nici destul, unii vor să plece totuși. Pentru aceștia există o așa numită „Comisie de prietenii ai poporului” nu vă mirați, poate nu sună tocmai bine, dar oamenii își fac treaba, rezolvă, ajută. Nouă nu ne este indiferent nici un muncitor necalificat!”

În sala înaltă, arsă de lumină, miroase cald a uleiuri minerale și a metal proaspăt. Trupuri lungi de oțel, netede, strălucesc sub soarele Vorbește din nou Iancu Dumitrache.

— Aparent, producem modest, într-o uzină modestă. Dar eu am umblat prin țară și am văzut în alte fabrici strungătoare pe care le-am făcut noi aici. Parcă-mi creștea inima.

Iancu Dumitrache are ochii de gospodar încercat, poate e fiu de țaran, cu tot ce înseamnă aceasta pentru sufletul omului. Nu l-am întrebat. Poate l-a rămas ceva din viața severă a marinarului. (A fost, o vreme, căpitan de rangul III).

— Știi, la noi, vorbim des despre principiul „durității principiale”. Asta ar veni cam așa: sîntem lămurii destul, gata cu vorbele.

trebuie muncă. Cînd cei care-a greșit e de-al nostru, vreau să spun vechi în uzină, cu alți mai mult; nu mergem numai pe tovarășie. Și apoi, nu este deloc ușor. Iată, ne-am făcut singuri o stație de comensoare, dar cînd n-o aveam și luam de la alții trebuia să venim noaptea și dormim cînd erau destule atmosfere pe rețea și pentru noi. Chiar și acum ne luăm singuri piesele de la turnătorii vecinului, „23 August”. N-avem timp să așteptăm să ne cheme ei, ne fuge timpul de sub nas. De aceea vorbim astăzi de des despre „duritatea principială”, despre ordine și despre muncă”.

Sîntem în hala în care s-au construit mașini constructoare de mașini, așa este, nu e nici o eroare, pentru hidroscopul de la Fugala de Fier. Mă se pare destul de plăcut dar Iancu Dumitrache îi mai adaugă:

— Aici am făcut un lucru bun, pot, de capul nostru, cămăși să-mi prețuim, în starea curată de muncă. Pe ce sîntem în stare de cămăși de la Baia, din Oțelina. N-o să credeți dar mașina aceasta premește piesa turnată și o scoate gata, prelucrată odată toată. Nu e pupă. E drept că avem greșeli: cu sala aceasta de muncă și prea multă sticlă și țărniță și... Așa că am vândut depozitul nostru și ne putem scuta sub cer la unii muncitori noștri în care bășca asta înălțată. Dar am făcut multe din asta și o să mai facem așa că trebuie să ne gândim și la viitor”.

După toate cele le-am văzut, după atîta tineri în saloapă, după atîta tone de metal tăiat și au oricum, și aici după modele aduse de altura, și de concepție românească, după ce Iancu Dumitrache ne-a mai vorbit despre „conducerea nouă, provenită din ingineri, șefi de secție, de șapte-opt ani în uzină, care înțeleg totul, pentru că cîntecul tăcut despre ea, desigur sînt tineri, sînt unii de păstrare de astăzi, acesta ne-a arătat, într-un colț de atelier, o mașină „de rămas cașale”.

— A fost-o Schuster, Ion, Mecanic, mecanic-montor. Studi? Nu are decît o școală profesională, dar muncește de-si rupe oasele. Fiecare manetă cromată, fiecare șurub au leșit din mîntea și din mîntea lui și asta la trei luni de muncă, după program, firește. A luat el președintele la o expoziție, dar nu cred că a avut bucurie mai mare decît izbinda. El s-a gândit, el a muncit și mașina a mers. Pentru un om e destul”.

Am plecat din uzină spre prînz, mulțumindu-i omului acesta viu, întreg și curat ca sudorează. Am început prințesele cele răsunătoare de la intrare, aceleși cântecuri de fîcare fără mîncă, în stînga și în dreapta intrării, că aici trebuie să vii, în oșca popii a dimineții, odată cu ceilalți tovarăși, ca să poți să și trăiești ce vrei.

Octavian Stoica

ȘERBAN GABREA și ION BANULESCU : „COMPOZIȚIE” (fragment)

Mărtisor

1972

Un număr special al Biletelor de papagal, de vineri, 14 iulie 1972, editat de Muzeul Literaturii române — drept și înalt omagiu — ne oferă la deschiderea expoziției „Mărtisorul, univers argezean”.

Este o amiază fierbinte, lumina topită lucrează pe ramurile copacilor, iarba se umple de cîntecul minuscule. Casa, asemenea unei nave albe, abia se auzie în imensa risipă de verde și de albastru, închipuindu-aici o amărușă apăsătoare. Se împănăse cîinci ani de la înălțarea poetului în somnul deplin, sub troncul bătrînului său. Mărtisorul, oșca cuprind de curiozitate mîntre odihniște alături de blăci și înțeleptă Paraschiva. În acest cadru feroc, după fureș și sufletul lui, Argeșul și-a cântărit lumina. Temeiul existentei sale, a condusii lui de a fi și de a rămîne, se orînduște aici prin decenii de război și trădă, prin rost și neasemuită răsare românească.

Argeșul s-a oprit mai tîrziu la temeturi, după obiceiurile omului simplu, al cioplitorului de porți, al sămăntătorului de adevăr și de bine, al grădinarului cuprînzînd firul ce tranșează izvod steara rădărită în bobul de soia.

Cîntorul însuși se bucură și a defini așezarea: „Mărtisorul e patria literaturii mele. De acolo au ieșit Cuvintele potrivite și toate scrierile adunate acum într-o mulțime de volume, gîndite la o masă dintr-o cameră mică, pe care mi-a rezervatam după secerș...”

Aici, la Mărtisor, autorul Horelor și al Versurilor de seară, al celebrului pamflet intitulat Baroane carte, pentru o vreme l-a adus șederea peste drum, la Văcărești, și în lagărul de la Tirgu-Jiu, n-a fost niciodată un solitar. Așa îmi place să-l înțeleg. Așa l-au oșzut și cei care l-au omagiat. Așa m-a destăinuș și expoziția inaugurată în mica încăperă a fostei tipografii.

Cei veniți la Mărtisor, scriitori și ziaristi, reprezentanți ai Consiliului culturii și educației socialiste, editori, elevi și studenți, prieteni ai poetului, au prilejul să cunoască încă aproape atmosfera scrierilor argezeane.

Actori: Irina Petrescu, Mitzura Argezi, Lucia Mureșan, Lia Sahighian, Virgil Ogășanu și Nicolae Brancimir citesc stihuri ale Poetului. Cuvintele, neconținute altele, surprind cu fiecare izbucnire străluciri inedite.

Încăperile ni se arată simple, după făptura omului care le-a locuit. Manuscrise și cărți cu filele îngălbenite de timp, tablouri de familie, ale prietenilor scriitori, icoane, iată și bastonul, cu care Marele Mester a curățat Bucureștiul de ieri și de azi, spre a le scrie hronical „Podoabele” argezeane sînt cele care depășesc cadrul acestor încăperi. Ele sînt ale Mărtisorului, mai mult, ale lumii: fluturii cu parfumul lor suat, albinele și grierii, rîndunelele și țezii, căței și firul de iarbă îngîndurat de o stea, săgeata ploii în geamul deschis, foșnetul vîntului și al sevelor în pom. Ne vin în minte pilduitoare acorduri din Testament: „Nu-ți voi lăsa drept bunuri după moarte / decît un nume adunat pe-o carte...”

Prin liniștea arse de iulie lunecă pașii vizitatorilor. Poarta mare, părăneasă, cioplită în lemn, rămîne deschisă. Dincolo, în mahalaua mizeră de odinioară, privirile întîlnesc silueta albastră a noilor cartiere.

George Chirilă

Practica de vară

În fața geamului am un cîmp neted în care apune soarele, apa este foarte bună, noaptea cîntăm. Cîmpul este frumos și miroase ca un lac adînc, căi sînt frumoși și blînzi. Este mai curînd o veselie și o bună dispoziție profundă, emoția de lună durată a sentimentelor amestecate, speranța camaraderiei și a evenimentelor neașteptate, locul necunoscut, neliniștea plăcută a schimbării care ține trei săptămîni într-un sat unde va țara.

În sfîrșit, trei camioane Imbarcate cu studenți pleacă de la Universitate și, amintindu-se poezii, inscripția ei invizibilă strălucite în amintirea noastră în momentul plecării zgomotoase: „Speranța ni se întoarce prin Fuga Constelațiilor”. Tineretea lor veselă va confirma veșnicia vîrstelor tineretii în univers. Inșă nimeni nu are prea mult timp pentru gînduri din acestea, înțlia nouă a muncii studenților în vacanță este călătoria pînă la Piatra (Teleorman) în camion, iar după cîteva ore, surpriza instalării în I.A.S., la fermă. Iar cînd spunem fermă înțelegem prin asta fermă de-a binelua. Clădirile rînduite după o logică anume se întind pînă departe, înșă lasă între ele destul loc pentru manevre de mașini și oameni. Dormitoarele sînt gata pregătite, dușurile funcționează, cu apă caldă și rece, cantina este aranjată frumos și mîncarea, ca-n vacanță. Impresia de tabără de vară este puternic întărită de existența clubului de televizorul gel de toate zilele, masa și paleta de ping-pong, mingi de volei. Există iarbă verde-verde, biciclete, și livada cu prune în curs de învîlire. Lumina de la fermă are treburi importante toată ziua, pentru că după cum se poate constata din hărțile care atîrnă prin birouri, opt ferme speciale sînt conduse de aici. Totuși grija pentru adăptarea studenților nu este neglijată. Din fecierie, totul merge bine, nimeni nu face mîfaturi, programul de muncă este acceptat și așteptat cu vie curiozitate și avînt. Peste drum de I.A.S., bîlciul din Piatra este în toi, cu bărci legănătoare, zburători în lanțuri și semnale de trompetă. Studenții dau o raită pe acolo, cumpără ulece de pămînt, dar se întorc repede la fermă, adică în locul care timp de trei săptămîni este numit acasă. Localnicii care le așteptau sosirea cu nerăbdare crescîndă speră că studenții se vor obișnui să lucreze alături de ei ca să-i vadă mai bine la față. Seara, se cîntă; vocele și ghitara care au făcut drumul au o rezonanță tulburătoare. Cîntece simple și altele nostalgice de dutoase.

Ora cîinci dimineța aici nu seamănă cu cîinci dimineța la oras. Porumbul miroase frumos și foșnește ca și cum ar ploua peste un acoperiș subtil. Șeful fermei spune în cîteva cuvinte ce avem de făcut. Fiecare merge pe rîndul de porumb care l-a sădit în primărie și caută cu atenție motul plantei, apoi îl rupe întrucît dăunează calității recoltei. Șirul este lung și la capătul lui așteaptă fața galbenă a grîului aproape copt. Tehnicianul este blînd, are o voce frumoasă și a venit cu șarța în trasă de un cal alb cu botul îngust și o cămășă strălucitoare cum n-am văzut-o niciodată. Merge în urma studenților și le arată cum să facă. Foarte amabiloase, fetele nu-l lasă să se amestece. Construesc buchete mari din moturi rupte. (Oare cum s-o fi spînzurat asta, se întrebă ele care sînt studenți de engleză și germană?) Cîinci sau șase sînturi pentru început e tocmai bine. Smațul florilor de cicoare săgetează ochii ploii de culoarea galbenă groasă și intensă a grîului. Din cînd în cînd trece la pas un cal sau un măgar adevărat. Apa din butol scoasă prin ceț este rece și are un gust neașteptat și tare.

După ani mulți de la descrierile din cartea de cîntre, în lan pitpalaci nevăzuți dau exemplu de cum anume cîntă pitpalacul în lanul de grîu.

Șeful fermei, Bălan cum fi e și numele, zîmbește, și totuși vacanța această nu e chiar vacanță, muncă trebuie făcută bine. Cîntăva, trei din aproape șaptezeci, trec prin lan cu gîndul în altă parte și asta nu merge. Fetele încearcă să-și refacă machiajul în oglînda la umbra prăvălă a porumbului, înșă desigur că nici asta nu merge... La sfîrșitul programului de muncă, sătenii ne contemplă și vor să întrebe cum a fost, ca să aibă de ce glumi, dar nimeni nu deschide gura ca să spună că e greu și de fapt nu prea e.

Directorul și ceilalți vor să știe dacă sîntem bine cu dormitul, cu masa și cu timpul liber, și ce dorințe mai avem. Și noi rîdem, întrucît se stie, desigur, că acolo unde lucrurile merg bine, șefii sînt gata să întrebe ce nemulțumiri apar.

De fapt am venit să facem o muncă necesară și trebuie să o facem bine. Mi se pare că e ca și cum am fi venit acasă în vacanță, ca și cum am fi plecat de acasă în zori ca să muncim la cîmp, pentru noi Este o mulțumire etatornică și calmă care nu se repede în vorbe, Muncă patriotică, adică muncă pe cîmp, aici și acum, în zilele acestei veri fecunde și incandescente ca sufletul tînar.

Irina Grigorescu

ION NICODIM : „OMUL”

Marta Bărbulescu

Sub înaltele ramuri...

Mufindu-mi sufletul — aripă migratoare pe geana cerului — visez în ceasul plenitudinii cu brațele încercate de cîntecul ploilor fecunde, aici unde munții își cer tributul ploilor fulgerate, unde marea spală de cicatricele anilor, unde pămîntul e zvinet de holde strigătului din anotimpul marilor edificii.

Mă dor plecările, mă vindecă întoarcerile din parabola fiului risipitor, cade o zăpădată înnegrită, în echinoxuri știu limbașul luminii incendiind apele cu umărul cîstîit în fapt de ziuă, ori la căderea serii...

Nicolae Oancea

Poem

Ca să schimbăm, acum, înțlia oară, Sapa-n condei și brazda-n călimară Argezi

Ales să ducă vinul și piinea albă mesei Precum adolescente duc vîlul viu miresei El noaptea nici nu doarme invîtînd Încă o dată graiul din fiecă cuvînt

Va fi un drum prea tînar să începă De-a lungul lui și plug, și cal, și sapa Deaceia numai vorba o ia din fiecare, Să poarte tot în minte, nu rob în de-a spinare

Și-i fericit gîndind că-ntii și-ntii În Sîatul Țării cite se vor spune Vor fi în limba limpede a lui Cu sape, pluguri și cu cai anume

Florica Bațu

Torsul secundelor tu

— Nu sînt lut, nu sint nici ce... — Te-am purtat în mine, Peer, luncind din soare-n soare pînă dincolo de ore; din lumină în lumină pînă-n tors de rădăcini; din abia de păpădie pînă-n rugă de cîmpie...

— Nu sint apă, nu-s argilă... — Te-am purtat din filă-n filă, din silabe în cuvînt pînă dincolo de gînt; în lumină de făclii pînă-n zori de frunze vii; în tăcere de arțar pînă-n porțile de iar...

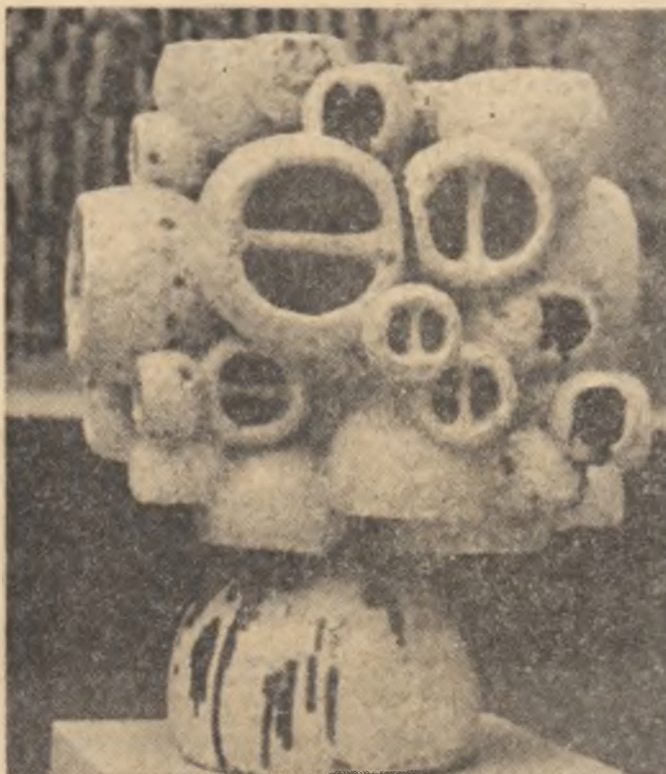
— Nu sint poate, nu sint este... — Te-am țesut în fir poveste, zări de clipe să dărim pentru-n altfel de țărîm...

— Sint preafab, sint preavînt... — Te-am oprit intru cuvînt...

Corneliu Vadim Tudor

Și totuși...

și totuși, se mină o grabă prin lucruri prin scoarța copacului sacru, nepus explozia-n păsări stîrnite de larmă și ștevia smulsă de sevă în sus trezirea prin stof bîntuind, depărtîndu-l de noapte cu-atîta țărîel și eu minat dinlăuntru de viață ca șerpîi de fibra de lapte pe care o beau

PATRICIU MATEESCU : „COPAC ÎNMIRESMAT”

Valeriu Pantazi

Trei cîntece de vară

În cîmpuri se coace hameiul timpul se-asează ușor în miezul seminței.

O, ce curată lumină descui umbre fantastice lasă pensule mari și gălbui.

Și carnea ta înflorată aprinde încet lemnul grinzii ca o iarbă curată în fața oglinzii.

De cîmpie...

Acest grîu primăvarațic tot orizontul împrejur învie izbucnăre de aur înflorit în cîmpie.

Ușoare plutesc în apus razele mișcînd mohorul, tremură frunza măcieșilor sus.

Și aud cîntecul unui prioz odihniindu-mă-n toate culorile lui de arin și de paltin de soc de giul.

Emanoil Cobzalău

Pe naltele ruguri

Cocoșii de munte-n plise cu frunze de-amurg, ruginii, zburau pe deasupra colibelor Serii și-n scorburile pline cu lînă de-nunerie se ascundeau de gloanțele ploii de toamnă.

De mină cu tinerii ulmi — pădurarii — urcat-am la ultima cină, chemați de tîlnici albi al zinelor blonde despletite palatele izvoarelor reci.

Pe nalte ruguri de focuri din măguri inimile noastre pline de cîntec au ars pînă-n zori crezînd în iubire!

Petrecere

Fetele duc dimineța pe cîmp partituri cusute pe ii de în și borangie ciocirliilor trezite de genele zorilor.

În crama zilei cu boltă imensă curbată de pe o grindă de zare pe altă grindă de zare fectorii beau din cupe înalte de mael viul de soare.

Vîntul împarte pe șesuri petrecerile parfumul florilor ascunse prin fir și proaspăt miros al piinii din aurul spicelor rumene, grele.

La margini de ogoare sub măcieși iubirea adoarme la umbră copiii, și păsări albe cu aripi de-argint scriu pe fundalul zării nesfîrșite poeme de slavă pămîntului darnic.

Ion Andrei

Sunet așteptat

Cu mine vrea legămint Cerul departe de cerul de aici Adevărat să fie Cerul de aici Fîntînă în nisip să sape Pentru cerul departe Sunet așteptat Și eu să fiu focul Ce poate trece peste ape ?

În acelaș cerc al dimineții

Departe de păsările apei Fluierînd libertatea copacului verde Mă întorc în acelaș cerc Al dimineții Umblînd să deschid Ușile lucrurilor subtile Spre desăvîrșirea sensului Din pămîntul cald.

Fluierînd... În urma mea chiar și acum Se pot săpa fîntini —

Lumina rînită de vînt Îmi apasă pe trup O lacrimă a soarelui Neobservată de timp.

Drumul spre casă

...Clupe întregi rămaseră apoi toți, cu gândul la Tănăsache, la dirigența lui moacă și aprigă, luminată... „Cu el se mai putea discuta, se amăgea Măchiță. El n-ai fi putut poate înțelege...” „Trebuie să-i dau totuși un cal” reveni, gândindu-se la ploaia de afară și la pricina pentru care Tănăsache apucase drumul raionului, la vremea asta de noapte. Tia însă își întoarse privirea din geam, înfiorată ca de o prevestire de rău. Stătea tot în umbra lămpii din perete, ca ascunsă, la pînă. Pe ea o sperlase nu atât plecarea lui Tănăsache, ci faptul că el docea colectivă cu adevărat, și cu el nu te puteai juca... „Ridicarea lui o să mărească încrederea satului în colozii. E pe neașteptate, o să-și spună oamenii, și-or să dea buzna ca oile...”. Chirilă Bumbu mormăia numai pentru el, vesel că Tănăsache nu se lăsase înclăcat de cel din echipaj, „fugărea” a marinarului. „Vezi că așa din ochi, îl spuse el lui Tănăsache, vor să caie și pragul dumitale!” Și Tănăsache tresărise, de parcă îl ațintise înăuntrul lui, și sună în telefon. „Mă Mină Pula mestecă grăbit o bucată de pastră, mă, goli repede al pahar de vin, ca și cînd n-avea timp toată noaptea să povestească, și ridică iar degetul, măpînd înflorarea Tiel: „Stai, că n-am terminat. Numa ce s-a întors Dodu din ultimul și sună în telefon. „Mă, raionul, trece Dodu acum la telefon și ascultă și voi, ce-a vorbit el tot cu așa cu care se certase Adormitul...”

„Ei, a plecat tovarășul Tănăsache?” „Plecat să-și doacă... e pe drum acuma!” „Plecat Dodu, în mîna telefonului, cu colecțiile... el spune că nu vrei să primești cererile oamenilor... E-adevăr?” „Și-asta, Dodu, ho?” „Se primim, tovarășe... da să se lămurească mai întâi, că vin așa ca oile, împinși de ei!” „Și ce dacă vin? Nemaipomenit! A urlat așa la telefon... Oamenii vor colectiv și voi îi opriti!” „Nu-i oprită nimenia, tovarășe... Cine vrea ne găsește el...” „Sabotați!” „Poate a înțeles, da nu noi! A strigat și Dodu... Eu răspund de organizație tovarășe, și-o gospodărie făcută cu oțet și vin, să nu se dădă... și noi vrem să ținem, că pleacă acuma la drum lung!”

„Ajunge! A urlat așa, iar... V-a împulsat Tănăsache capul cu proști... să primești imediat toate cererile... în noaptea asta, că mine vin la voi!” Tia amuțise acolo unde stătea, în umbră, cu ochii mișcați și sfredeliți cu privirele de vulturi tăcerea celorlalți... „Or s-o facă!” se gîndea Măchiță la gospodărie... Văzîndu-se lăsat în părăsire, Chirilă Bumbu, care și turna al în pahare, zgomotos, parcă umplînd golia acela de tăcere dintre ei. Bău singur, c-o sete încă nepotolită, parcă abia atunci trezise. Ploaia de afară se întărise și numai cînd venea în valuri, o mai întorcea vîntul în geam. Apucă și Mină Pula paharul și-l răsturnă în stăpînită înclăcat din nou de amărăciunea dintr-un început:

— Poate că asta e soarta noastră...
— Cine vrea n-are decît să intre, tresări Măchiță, neînduplecat, spre bucuria ascunsă a Tiel... Eu nu oblig pe nimeni... Da nici să mă silească cineva pe mine să-l silească pe altcineia...
După izbucnirea asta a lui, tăcerea deveni și mai adîncă; murmurul înăbușit al ploii o îngroșă și parcă toate se scufundau în mil. În casa pătrunsese pe nesimțite răcoala și urezeala ploii și se făcuse frig. Mină Pula minca acum ceva mai înăuntru, de termină de povădit, iar Chirilă Bumbu, amestec de-a binelea, biblia după oală, mormăind cuvinte greu de înțeles. Tia, cu simțurile-i încordate mereu de veghe, urmări temătoare fața lui Măchiță, rămasă în neclintire. Gîndirea lui cupăndă și sigură, carea nu l se putuse niciodată împotrivi, și răcoala, numai așa, marinarul, e de vină! își spuse Măchiță. Dacă el n-ai fi forțat lucrurile, nu se făcea atîta scandal cu gospodăria... întra cine vrea și gata! Așa își aduse aminte, că acum pe seară, cînd descărca învalul în aburul ultimului cazan, auzise înoprit de cal în curtea la Bumbu, și marinarul, înalt și deschelat la piept, de l se vedea cămășa cu dungi, cu sapca lăsată mult pe ochi, să nu-l bată ploaia, cu pantalonii largi virțiți în carlambii unor cizme scurte, nemestii, — cum numai el și Florică, ginerele chibaburului, aveau — apucase frica pe față și pe gît, și sărăcise și singur în șo... „Doar pînă la raion, spuse el chibaburului care se tot uita la cal... în două-trei ceasuri sînt înapoi!”

— Voi sînteți proști, mă! tresări Bumbu blîndu-se și cu mina după pahar... Colectiva e fericea noastră... Muncești, primiești, și cîmunciești, alți primiești!... E după muncă, leaule! se răsuși spre Măchiță, cu înima deschisă. Și nu știu de ce te temi, că la muncă eu zic că tu vii după mine în sat... Dai și te liberezi, și de grăia pămîntului, și-a callos, și-a foncler, și-a cotelor, de tot... În răzîn gîndurile și-nca înima fuig... iar mințile se joacă cu minca auzi!

— Păi, dacă-ți la tot, mormăi Tia cu răutate, sigur că te urezezi...
— Asta e, că nu poți să zici că ne la sîrî Chirilă cu limba împelicită... Vorba vine, da tot al nostru rămîne!

— Lasă că știu eu! l rezezi Tia, întunecată. Dacă e-asa de bine, de ce te-ntortărează să intri?... De ce nu se-ngheșule lumea singurică la binele asta de care vorbesc ei?!

— Pentru că nu-ți dă nimeni sîmna cum o să fie... n-a mai trăit nimeni o viață ca asta cum acum... Da dacă e după muncă și e cînstit, tate Chirilă Bumbu aerul, cu un ultim efort, ce vrei mai mult? l... Eu nu știu de ce nu înțelegeți voi l se arătă Bumbu nedumerit și parcă trezit pentru o clipă. Pe la voi n-a fost?!

Barbu Măchiță leși din gînduri ca dîntro-o apă sînoasă, căreia îi trebuia timp să se scurgă de pe el.
— A fost... mormăi și făcu semn de îndepărtare cu mina.
Urmări tăcerea clipă, în care Tia nu leși din înclăntarea cu care îl privea pe Bumbu din umbra lămpii. Chirilă Bumbu sugea acum paharul cu buzele subțiri, de parcă frigera, iar Mină doar gusta pastrama care se rălise, întors la grăia lui de cal și de bătrîn. Măchiță fu asaltat de așteptări, care îl urmăriră repede, din trecut, de destul de înclă, asemenea unor noi călători, vîra, pe cer...

Era cu Tia sub șopron, pe seară, cînd tocmai terminau cu vinul. El călca țescovina în jgheab, cu pictoarele pe sac, iar Tia umplea căldărea și-o răsturna în cel de la golia bea. Se grăbea, să nu-l apuce noaptea țirizul, și auzi răsunat poarta și cîinele zăbîndu-se în lant, la șira de paie. Tia leșise de sub șopron cu oala în mină și rămăsesse în bătaură, mută, în calea unora care veneau dinspre poartă. Se oprise și el, din stors, cu un picior pe sac și unul în jgheab. „Mă, dar, din cauza felinarului care îl batea din față, nu deslușise decît umbrele a trei oameni care se opriseră în rînd sub streșina șopronului.

— Ei, ați văzut? Incepuese unul, întors către ceilalți doi, și Barbu Măchiță recunoscu după glasul că era Tănăsache. După miros am venit! urmasel el, parcă satisfăcut, și intrase în lumina de sub șopron... La să vedem, am zis, cum a leșit vinul tovarășului Măchiță... că l Ghilă Popîndu am fost, și e bun și înclăntat!” Insemează că Ghilă Popîndu, c-a înscris! l pricepușe el, Barbu, și se apucase să frămînte iar sacul sub pictoare, încet, cu laba piciorului scobită ca o palmă, dar cu gîndurile strunite dîntro-o dată. Intrase sub șopron și Dodu Invalidul, schlopăind profîndu-se în baston. Dodu se sprijinise de butoiul cel mare și se apucase de-a ciocăni fundul cu capătul bastonului, de jos în sus.
— E plin, izbucnise... la țarnă mă mut la tine, Barbul!

— Mută-te de-acuma, sărise Tia, zburlîta cu un aric, căci presimțise înfruntarea, că mai eram cocceni de făcut, grîul de semănat, ogoarele negre de făcut... muncă pînă o da zăpada! „Ei, Măchiță, stătușe ascuns în gînduri încă o clipă: plase sacul și cu călcăiele, pînă cînd storsese și de ultima picătură de vin, și-l ridicase apoi să se desăfoare singur, căci avea pînă răscuită în timpul asta de uitare la Dodu, îndelung și dîntro-o parte, ca o gâlnă, și încercase să înțeleagă din privirele lui, dacă și la el veniseră într-adevăr pentru colectiv... „Da, pentru colectiv au venit!” își spuse, căci Dodu avea ochei aprinși, ca-ntoțeaua cînd se însuflețea de ceva. Înținse sacul Tia, să răstoare

țescovina uscată, și pînă ce-l primise înapoi, îl cercetase și pe Gheorghe Vlad, prezedintele sfatului, care rămăsesse sub streșina șopronului, în umbră, tăcut... „Eu din obligație doar am venit!” înțelesese Măchiță prezenta lui retrasă. Tănăsache parcă venise anume pentru vin, căci se uita, ulmit, cu ochii la jgheab și la pictoarele lui aproape negre, la vinul care lăcărâie întunecat în lumină... Tia îi răsturnase cu mișcări rezente, parcă în dușmănie, alte câteva găleți de țescovină proaspătă în sac, vinul sîrsose în jgheab cu spume, ca singele de iepure de negru și el se apucase iar de călcat, lungind anume așteptarea celorlalți.

Adu niște bărdăce și furtunul, spusese femeii după un timp și se ridicase cu pictoarele amîndouă pe sacul care murea... Trage tu, Dodule! se rugase el de invalid, cînd Tia se întoarse cu căntile de pămînt și un capăt de furtun.
Dodu umpluse bărdăcele din butoi, Tia le împărțise pe rînd celorlalți, apucase și el una și înclăntară... ele, ridicăte.

— Cînd o da gerul, să veniți! spusese, căci vinul nu era încă așezat. Apoi lăsase bărdăca și întinse Tiel, iar, sacul desăcut: Hal, că neapucă mlezul nopții...

Se repezise însă Gheorghe Vlad și apucase sacul, și încesuse el să lucreze în locul Tiel, care abia se mai mișca de sale. Într-un fel, președintele vroia să se știe că el era mai aproape de gazde decît de oaspeți. Tia dăduse să plece, tocmai pentru că bănușe rostul venirii lor, dar Dodu o opri să coborîscă de la gură.

— Stai acilea, Tia, că noi amîndoi vrem să vorbim... Și-i și înțerebăse, scurt, de parcă nu mai era nimic de discutat: Ei, vă trecem și pe voi!

— Unde să ne treceti? sărise Tia, înepătat, ceea ce înseamnă că simțise într-adevăr că de colectiva era vorba. Apoi își subție și mai mult buzele, așa cum își ascute ea butoiul cînd vorbește cu răutate, și mormăise: Eu credeam, c-ai venit să ne treceti pe noi, că să ne ascuți de voce!

— Păi, dacă vă-nscrieți, urmă invalidul, cu ochii la bărdăca, de parcă gîncea în vin, nu mai dați nici o cotă, și nici împozite... O să trăim ca păsările cerului!

— Da, am auzit eu, își lungise Tia butoiul, răuțoasă... rai, nu ață!

— Și Tia le și întoarse spatele și urcase pe pîșpă, unde se așezase pe paloașele pe care zăcra de obicei. Se ținea de mijloc și gema înăbușit, istovită de cele câteva zeci de găleți de țescovină pe care le răsturnase în sac. El însă o simțise că stătea ca acum, cu urechile ciulite, gata să prindă și din zbor vorba bărbănilor. Sub șopron se lăsase însă, pentru un timp, tăcerea; vinul sîroia în jgheab, țîșnind de sub pictoarele lui, precum și în găleata pe care Gheorghe Vlad o umpluse cu oala. Dodu trăsese iar în bărdăce, din butoi, și el îl îndemna, ridicat pe sac, să încetine a doua oară. El, Măchiță, intrase anume în tăcerea asta, cu miezul nedezevăluit, căci vroia să-l audă și pe Tănăsache spunînd ceva. Activistul însă parcă dormita în așteptarea lui, cu privirele încă umlitate la vinul care se aduna în jgheab. Dar tot îl simțise gîndurile grave care îl împotrărau, poate tot atât de mult ca pe el. Numai Dodu nu mai putuse îndura înfruntarea așa ascunsă și sărise sărpat, cu vesela risipită:

— Hal, mă, odată!

— Tu ești capul răutăților, Dodule! îl strigase Tia de pe pîșpă.

Măchiță o oprise însă, tot mut, doar cu mina ridicată, căci el pe adormitul de Tănăsache

și-l văzuse înclăntat, dar mai trecură câteva clipe în tăcerea cea, în care Tănăsache golișe îndelung bărdăca și o puse cu mișcări liniștite pe butoi. Și-abia apoi îl răspunde glasul, atîns de umire:

— Va să zică, asta-i situația, țărăvare Măchiță...
— Asta e, tovarășe Tănăsache! Înclăntăteșe el, ceva mai liniștit și încesuse să frămînte iar sacul cu pictoarele. Se simțise însă obligat, să se expliche și revenise cu glasul încă moale, dar sigur de sine: O fi bun colectivul pentru alții, da nu pentru mine... Pentru unii, ca alde Chirilă Bumbu, e sfînt... Numa cerească, nu alta!... Își adună oamenii pămînturile la un loc, ca să aumai niște fișii risipite pe tot hotarul și nu s-ajung în nici un fel, pun mină de la mină de-și încesese un rost, și-apoi cu toții la muncă o scot mai bine și mai repede la capăt, unii!

Me însă gospodăria nu-mi vine deloc la socoteală. Eu am pămînt tocmai cîl mi trebuie, nici o palmă mai mult... și-l muncesc singur, de-a-ția ani... Doar Chirilă Bumbu ar mai putea trage ca mine, dac-ar munci pentru el... Dacă aveam mai puțin, poate tot la colectiv ajungeam și eu, c-aveam nevoie să muncesc după putere... dar așa?... Ce să caut eu acolo, dacă mă descurc și singur, bine?!

— Ce, mă, ești nebun? sărise Dodu, nestăpînit. Vrei, adică, să rămi de o parte?

Invalidul se desprinsese de butoi și întepense, sprijinit în baston, cu ochii țîați de fulgere reci.

— Nu te uita așa! îl înfruntase el, încă liniștit. Terminase vinul și se mutase cu pictoarele într-o copăiță cu apă adusă de Tia, să se clătească... Unde scrie, că trebuie să intru și eu cu voi?... Dacă voi sărîți într-o fîntină, de ce să sar și eu?!

— Va să zică, asta e colectivul pentru tine... fîntină?!

Nu... deocamdată nu e nimic! Apoi încesese el să-l domolească pe invalid, cu glasul înmălat: Într-o situație ca asta, Dodule, nu te ieși după nimeni... face feceră după capul și înima lui, că nu poate nimeni să hotărască în locul lui, cum trebuie să-și ducă el viața!

— Văd c-ai învățat bine lecția, murmurase Dodu cu dispreț.

— Mă! ridicase el glasul, sărpat dîntro-o

dată, căci înțelesese că invalidul bătuse în Tia. Și asta, nu atât pentru ca s-o apere pe ea, cit pentru că îl credea pe el sub hotărîrea ei... Adică, de ce crezi tu, Dodule, că nu pot să judec singur, să am singur grijă de mine?

— Da, am văzut eu! mîriste invalidul.
— Vezi că arunc cu copăiașe în tine! răbunfise Măchiță. Adică, ce-ți închipui tu, că poate hotărî altcineva în locul meu? lși scoase pictoarele din apă, pe rînd, și lipise cu țâmpile umede de pe pămînt, pînă lîngă invalid! Cum își închipui tu, că pot să-mi dau eu pămîntul?... S-ajung pe urmă să cerșesc sau să alerg ca Bumbu după muncă, la unul sau altul, la Bobeică sau la lile Țigău!... Păi, eu am fost

Proză de Aurel Mihale

asa mai înainte, mă... și știu cum este... și nu vreau să mai fie nimenca cum am fost eu!

— Adică, noi, se răpise și Dodu, ne-am prostiț cu toți și vrem s-ajungem într-o slugi?

— Voi faceți ce vreți, se înmăule el... da eu nu-mi dau pămîntul!

— Abia acum se trezise iar Tănăsache, din somnului lui de veghe:

— Păi, nu e vorba să-l dai, tovarășe Măchiță... Și, știu, că tu ești tovarășe Tănăsache, c-ai am și ciuit... da tot dat se cheamă că este și eu asta nu pot s-o fac!

— Va să zică, asta e situația, repetase Tănăsache mai mult pentru sine... Lasă, că-mi fac eu o dată timp și vin să facem toate socoteliile împreună...

— Văzîndu-se însă Tănăsache, da veniți degeaba!

Invalidul nu-l venea nici acum să creadă, că din acel moment, el, Măchiță, se desprăsea de el. lși apucase brațul și-l sucise repede spre sine, cu ochii mari:

— Doar n-o să-mi bat joc de voi, ca Chirilă Bumbu?

Așa încheiasă Măchiță atunci discuția și iar leși din gînduri ca din mil. Tia stătea încă la pînă, cu privirele rezente. Chirilă și Mină Pula erau din tăcerea asta, cu miezul nedezevăluit, căci vroia să-l audă și pe Tănăsache spunînd ceva. Activistul însă parcă dormita în așteptarea lui, cu privirele încă umlitate la vinul care se aduna în jgheab. Dar tot îl simțise gîndurile grave care îl împotrărau, poate tot atât de mult ca pe el. Numai Dodu nu mai putuse îndura înfruntarea așa ascunsă și sărise sărpat, cu vesela risipită:

— Hal, mă, odată!

— Tu ești capul răutăților, Dodule! îl strigase Tia de pe pîșpă.

Măchiță o oprise însă, tot mut, doar cu mina ridicată, căci el pe adormitul de Tănăsache

și-l văzuse înclăntat, dar mai trecură câteva clipe în tăcerea cea, în care Tănăsache golișe îndelung bărdăca și o puse cu mișcări liniștite pe butoi. Și-abia apoi îl răspunde glasul, atîns de umire:

— Va să zică, asta-i situația, țărăvare Măchiță...
— Asta e, tovarășe Tănăsache! Înclăntăteșe el, ceva mai liniștit și încesuse să frămînte iar sacul cu pictoarele. Se simțise însă obligat, să se expliche și revenise cu glasul încă moale, dar sigur de sine: O fi bun colectivul pentru alții, da nu pentru mine... Pentru unii, ca alde Chirilă Bumbu, e sfînt... Numa cerească, nu alta!... Își adună oamenii pămînturile la un loc, ca să aumai niște fișii risipite pe tot hotarul și nu s-ajung în nici un fel, pun mină de la mină de-și încesese un rost, și-apoi cu toții la muncă o scot mai bine și mai repede la capăt, unii!

Me însă gospodăria nu-mi vine deloc la socoteală. Eu am pămînt tocmai cîl mi trebuie, nici o palmă mai mult... și-l muncesc singur, de-a-ția ani... Doar Chirilă Bumbu ar mai putea trage ca mine, dac-ar munci pentru el... Dacă aveam mai puțin, poate tot la colectiv ajungeam și eu, c-aveam nevoie să muncesc după putere... dar așa?... Ce să caut eu acolo, dacă mă descurc și singur, bine?!

— Ce, mă, ești nebun? sărise Dodu, nestăpînit. Vrei, adică, să rămi de o parte?

Invalidul se desprinsese de butoi și întepense, sprijinit în baston, cu ochii țîați de fulgere reci.

— Nu te uita așa! îl înfruntase el, încă liniștit. Terminase vinul și se mutase cu pictoarele într-o copăiță cu apă adusă de Tia, să se clătească... Unde scrie, că trebuie să intru și eu cu voi?... Dacă voi sărîți într-o fîntină, de ce să sar și eu?!

— Va să zică, asta e colectivul pentru tine... fîntină?!

Nu... deocamdată nu e nimic! Apoi încesese el să-l domolească pe invalid, cu glasul înmălat: Într-o situație ca asta, Dodule, nu te ieși după nimeni... face feceră după capul și înima lui, că nu poate nimeni să hotărască în locul lui, cum trebuie să-și ducă el viața!

— Văd c-ai învățat bine lecția, murmurase Dodu cu dispreț.

— Mă! ridicase el glasul, sărpat dîntro-o

șanț se auzi gîlgițul damigenei și apoi, din nou, vorba împleticită și incită a fostului argat l Este?... Dacă-ți spun eu, că nici nu să există mai bun!... Hal, da-mi drumul acuma să mă ridic, că nu mai pot nici să răsflu!... Da-mi, dom! le, drumul! răbunfî Chirilă, sărpat. Poffim, lși lasă toată damigeană, dacă vrei, da da-mi drumul o dată!

Barbu Măchiță întinse felinarul lui Mină și se repezi în șanț. Trupul lui Chirilă Bumbu, mătîhlos, acoperca ca l lespede mormanului de umbră de sub el. Mină se lăsă pe vine și coborî felinarul, înmurmurînd. Se vedea doar fața lui Tănăsache, galbenă ca ceara și spălata de ploaie, cu ochii închiși și părul năclăit. Minile activistului întepensătră strîns, pe după gîtul lui Chirilă. Alături, lîngă sapca mozolită de noroi, damigeană gîlgiță încă, răsturnată, într-un clipocit ce se stingea. Măchiță îl înclăcea, își înfipse degetele în minile lui Tănăsache, dar nici el nu l putea desface din înclăntarea lor de moarte. Abia cu ajutorul lui Mină reuși, să-l tragă pe Chirilă din lăutul lor și să-l așeze pe șanț. lși puse apoi damigeană în brațe, să-l liniștească, și se năclăi din nou asupra lui Tănăsache. Activistul zăcea nemșcat și alb, într-o baltă de noroi, de rachu și de sînge. În jur, pămîntul era tercutat ca de pictoare de cal, din drum pînă aproape de lăstăriș. Tănăsache avea umărul și toată partea stîngă a pieptului împinse de cuțit. Hîma sfîșiată era și ea năclăită de noroi și de sînge. Dacă nu l-ai fi zărit aburul răsuflării, repede tot de ploaie, ar fi crezut că este mort de mult.

— Trăiește! spusese Măchiță, c-o fărîmă de nădejde în glas... Apucă!

Se apucă și Mină Pula și ridicară împreună trupul activistului în drum. l se așezară pe dreapta, cu partea înșingărată de cuțit în sus. Fuseseră amîndoi pe front și văzuseră zeci și sute de morți și de răniți, așa ca nu-și pierduseră firea. Măchiță întinse mîna rînitului pe lîngă corp, iar Mină făcu ocolul motorului și-o puse sub capăt. Tănăsache nici nu gema mormor.

— Dezbăracl-! seofși Măchiță, îngrijorat. Măduc s-aduc un ceapș și căruța, să-l ducem la spital...

Mină Pula rămase astfel singur lîngă trupul

activistului, cu furca în mină și felinarul la pictoare. Alături — noroi și el, de cît se tăvălise în șanț — sta Chirilă Bumbu, cu damigeană în brațe. Urșul se biblia încă, încînd, încercînd să lege din nou vorba cu Tănăsache despre rachii lui Măchiță. Mină coborî mai înțit în șanț, de greblă noroiul cu degetele după sapca lui Tănăsache, și abia apoi se apucă să-l dezbrace. Minile activistului însă erau țepene și nu putu decît să-l descheie nasturii, la piept, și să-l sfîșie cămășa. Loviturile de cuțit, dese și adînci, coborau dinspre umărul stîng într-o coastă.

Ai dat de dragul, Chirilă... oca te mîncînc!

— De ce, se biblii urșul, nedumerit... eu l-am dat să bea?!

— Da cu cuțit, cine te-a pus să dai?

— Care cuțit? Ieși Chirilă și dădu în hotele curturate de rîs, de se clătină tot întunericul din jur... Păi, răbunfî, a bătu picior, oțet!... Da lasă, hohotî iar, că eu îl trezesc... mă duc, deșert damigeană și aduc niște zeamă de varză acră, făcută de Dida... să vezi!

— Stai acilea, îl apăsa Mină pe malul șanțului... că vine acum tata cu milițienii, să te-ntrebe de sănătate...

Aprupe de sat, Barbu Măchiță se întini într-adevăr cu Gligore Puia și doi milițieni care fugeau pe lîngă cal, cu armele în câmpănie. Le spusese doar că era vorba de Tănăsache și își văzu de drum, acasă, scoase caii din grajd tot într-o fugă. l înhămă umplu cutia căruții cu paie, desfășură o rogojină deasupra, cu marginile întinse loitre, ca un coviltir, și plecă. Abia în uliță își aduse aminte de ceasră, și strigă la Tia care tot bombănea pe prispă, să-i aducă un de tot.

— Da n-avem, Barbul... se codi Tia.

— Adu-l pe ala pregătit pentru mine, se răsi Măchiță.

Apoi biciu caii și pînă la curătură nu-i oprî din galop. Alături, înfășură rînitul în ceasră, ca pe front — în țep, și apucară pe dedesubt și-l întinșeră pe palele din căruța. Făcuseră rogojina lărgă coviltir și Măchiță urcă, de apucă grăbit biciul și hăturile.

— Merg și eu, spusese unul dintre milițieni... poate o să fie nevoie...

Milițianul se așeză lîngă Măchiță, cu felinarul pe genunchi și arma alături. Ploaia spăla rogojina și crucele calilor, negre și umede, lipind mărunț. Dincolo de cercul de lumină a felinarului, însă, întunericul părea de păcură pulverizată în văzduh. Măchiță smuci hăturile și caii urmăriră căruța, cu roțile scrijelind înăbușit în noroi și piatră. Apoi rămase cu ochii în crucele calilor care săltau la trap, mereu spălate de ploaie. Întimplarea asta nesăbuită cădea ca un trăznec pe sat. Singurul care nu-și pierduse firea și încercase să țină piept nedreptăților fusesse Tănăsache, și lătu-acum întins în căruța. Privirile îl alunecau întunecate jos între caile umede de ploaie, și gîndurile întepente. Cînd se trezea, smucea iarăși hăturile și tăia ploaia cu biciul — în țep, și apucară pe dedesubt și-l întinșeră pe palele din căruța. Făcuseră rogojina lărgă coviltir și Măchiță urcă, de apucă grăbit biciul și hăturile.

— Merg și eu, spusese unul dintre milițieni... poate o să fie nevoie...

Milițianul se așeză lîngă Măchiță, cu felinarul pe genunchi și arma alături. Ploaia spăla rogojina și crucele calilor, negre și umede, lipind mărunț. Dincolo de cercul de lumină a felinarului, însă, întunericul părea de păcură pulverizată în văzduh. Măchiță smuci hăturile și caii urmăriră căruța, cu roțile scrijelind înăbușit în noroi și piatră. Apoi rămase cu ochii în crucele calilor care săltau la trap, mereu spălate de ploaie. Întimplarea asta nesăbuită cădea ca un trăznec pe sat. Singurul care nu-și pierduse firea și încercase să țină piept nedreptăților fusesse Tănăsache, și lătu-acum întins în căruța. Privirile îl alunecau întunecate jos între caile umede de ploaie, și gîndurile întepente. Cînd se trezea, smucea iarăși hăturile și tăia ploaia cu biciul — în țep, și apucară pe dedesubt și-l întinșeră pe palele din căruța. Făcuseră rogojina lărgă coviltir și Măchiță urcă, de apucă grăbit biciul și hăturile.

— Merg și eu, spusese unul dintre milițieni... poate o să fie nevoie...

Milițianul se așeză lîngă Măchiță, cu felinarul pe genunchi și arma alături. Ploaia spăla rogojina și crucele calilor, negre și umede, lipind mărunț. Dincolo de cercul de lumină a felinarului, însă, întunericul părea de păcură pulverizată în văzduh. Măchiță smuci hăturile și caii urmăriră căruța, cu roțile scrijelind înăbușit în noroi și piatră. Apoi rămase cu ochii în crucele calilor care săltau la trap, mereu spălate de ploaie. Întimplarea asta nesăbuită cădea ca un trăznec pe sat. Singurul care nu-și pierduse firea și încercase să țină piept nedreptăților fusesse Tănăsache, și lătu-acum întins în căruța. Privirile îl alunecau întunecate jos între caile umede de ploaie, și gîndurile întepente. Cînd se trezea, smucea iarăși hăturile și tăia ploaia cu biciul — în țep, și apucară pe dedesubt și-l întinșeră pe palele din căruța. Făcuseră rogojina lărgă coviltir și Măchiță urcă, de apucă grăbit biciul și hăturile.

— Merg și eu, spusese unul dintre milițieni... poate o să fie nevoie...

Milițianul se așeză lîngă Măchiță, cu felinarul pe genunchi și arma alături. Ploaia spăla rogojina și crucele calilor, negre și umede, lipind mărunț. Dincolo de cercul de lumină a felinarului, însă, întunericul părea de păcură pulverizată în văzduh. Măchiță smuci hăturile și caii urmăriră căruța, cu roțile scrijelind înăbușit în noroi și piatră. Apoi rămase cu ochii în crucele calilor care săltau la trap, mereu spălate de ploaie. Întimplarea asta nesăbuită cădea ca un trăznec pe sat. Singurul care nu-și pierduse firea și încercase să țină piept nedreptăților fusesse Tănăsache, și lătu-acum întins în căruța. Privirile îl alunecau întunecate jos între caile umede de ploaie, și gîndurile întepente. Cînd se trezea, smucea iarăși hăturile și tăia ploaia cu biciul — în țep, și apucară pe dedesubt și-l întinșeră pe palele din căruța. Făcuseră rogojina lărgă coviltir și Măchiță urcă, de apucă grăbit biciul și hăturile.

— Merg și eu, spusese unul dintre milițieni... poate o să fie nevoie...

Milițianul se așeză lîngă Măchiță, cu felinarul pe genunchi și arma alături. Ploaia spăla rogojina și

Ordinea solară a viitorului

De unde venim, cine sîntem, încotro mergem. Oare cum am și încotro mergem, ce drum ne-am ales pentru ziua de mîine, ca sens și amploare, dacă n-am cunoaște căi de puternice sint astăzi brațul și spiritul nostru, dacă nu ne-am pregătit așadar să ajungem cu bine la capătul aceluia drum?

Dar în clipa de față noi sîntem ceea ce am devenit, sîntem propria noastră istorie concentrată într-o forță pe măsura acestei istorii; ca să ne știm viitorul, trebuie deci să ne cunoaștem prezentul; iar acesta va fi descifrat în paginile trecutului, în semnificația faptelor noastre de pînă acum.

Dacă înțelegi un om și vrei să știi încotro va merge, ce va putea face de acum înainte, trebuie să-l întrebi de unde vine, ce a făcut pînă azi; dacă și-a ascultat dascălii, dacă și-a ajutat sora, dacă păstrează sacra memorie a părinților, dacă are o familie și dacă în cetatea lui artiștii sînt ocrotiți. Dacă înțelegi un popor și vrei să-l înțelegi în opera lui de acum, trebuie mai întâi să-i cunoști trecutul, monumentele și legendele în lumina cărora și-a proiectat destinul.

Cu două săptămîni în urmă m-am întors dintr-o fericită călătorie în Polonia, adevărul viu al celor de mai sus, și nu voi regreta deocînd durata ei prea scurtă în timp, cu fatala consecință că am putut vedea doar o parte din ceea ce a ridicat în lumină brațul și spiritul acestui nobil popor. Cunoașterea, desigur, ceva din istoria dramatică a polonezilor, despre perioadele lor de strălucire, succedate de brutale încercări străine de a-l dezmembra, de a-l desființa ca națiune, și, cu toate că aveam în vedere existența îndubitabilă a realității de astăzi care mă aștepta la capătul drumului, mărturisesc că din adine, din prima capidrie, se ridică la suprafața gîndului scrumul și cenușa ultimului război mondial. Căci peste ruinele fumegînde ale orașelor poloneze (și nu toată Europa și-a avut ruinele ei?) cădea, în amintirea mea, ploaia întunericului, cenușa umană a Auschwitzului, simbolul și limita catastrofei, replica reală a viziunilor infernale. Cu atît mai solară a fost surpriza aterizării pe aeroportul din Varșovia, care m-a întâmpinat nu numai cu o siluetă elegantă, ci și cu o soluție arhitectonică originală pentru astfel de construcții, dar profund integrată geniului acelor locuri: pianonul clădirii aeroportului este același ca al catedralelor din Polonia, invitîndu-te, cheia de la soare, să le cercetești pe de aproape, să privești spre trecut, spre cei care au visat și muncit altădată.

De unde venim, cine sîntem, încotro mergem? Extraordinar mi s-a părut în orașele prin care am trecut înaltul sentiment de pietate față de memoria părinților, memoria păstrată, ca de obicei, în valorile artei. Desigur, nivelul de trai se măsoară în cifre, cifrele reprezintă obiecte utilitare, necesare omului, dar niciodată suficiente pentru a-l face cu adevărat uman. Dimensiunea aceasta acoperă ceea ce nu mai poate fi măsurat și integrat într-o serie unică, irepetabil, dîndu-ne iluzia, forța și curajul propriei noastre veșnicii. La Varșovia, oraș martir în ultimul război, am văzut reînscuțat din cenușă nu numai o așezare modernă, funcțională, ceea ce se poate vedea mai peste tot, ci mai ales monumentele restaurate (uneori din nimic!), bisericile, clădirile istorice, precum și un cartier întreg (Stare Miasto), totul cu o pietate tulburătoare. În frumosul parc Łazienki, la monumentul lui Chopin, se țin concerte de pian în fiecare duminică la ora 12, evident, din opera artistului, ca o plăcăre nesîntină ce luminează nu numai chipul și memoria unui geniu, ci și pe ale acelora veniți să-și înalte sufletul în prezent. Pe malul Vistulei am văzut începuturile reconstrucției vechiului castel regal, cu fonduri din colectă publică, hotărîre luată de polonezi anul trecut. Dacă acum două săptămîni nu erau acolo decît niște ruine, sînt sigur că peste cîțiva ani arhitecții, constructorii, restauratorii etc., îi vor da acestui obiectiv istoric strălucirea de odinioară. Cracovia, capitala vechii Polonii, este un uriaș muzeu și din fericele nu a suferit prea mult de pe urma războiului, dar dacă am atins cu mîna razele zidurilor Universității Jagellone unde, după legendă, a studiat și doctorul Faustus, iar după realitatea istorică, și Copernic, a fost destul să mă îndepărtez cu un taxi cam 50 km și să ating întunericul și oroarea lagărelor de la Oswiecim (Auschwitz — Birkenau). Apoi Gdansk, distrus în cea mai mare parte, arată azi (Orașul vechi) cu străduțe înguste, cu casele lipite una de alta ca niște jucării de carton, așa cum arăta și altădată: dar cîtă grijă, cîtă muncă și abnegație a oamenilor care l-au reconstruit din cenușă. Lîngă industria prezentului, monumentele trecutului dau o nouă adîncime și semnificație efortului uman, ele deschid o perspectivă nu numai către prezent, ci și pentru viitor. De unde venim, cine sîntem, încotro mergem? Cenușa polonă — ecîci aceasta e acum sentimentul meu dominant, metafora revelatoare a acestei fîrti, este cenușa păsării Phönix; reprezintă pentru mine forța extraordinară de supraviețuire a unui popor care-și cunoaște și tubeste trecutul ca pe o dimensiune, o componentă organică a prezentului în ordinea solară a viitorului.

Dan Laurentiu

Lirică poloneză

Tadeusz Rozewicz

Răspuns

„Edel sei der Mensch
Hilfreich und gut!“

GOETHE

De vrea de la mine
poezia
renunțare
înstrăinare și melancolie
să trec prin gloată
ca prin cer

Dacă poezia-mi cere
melancolie și înstrăinare
renunțare și disperare
o arunc

Oare dragostea pentru soție
dragostea pentru copilul
cărui-a-i cumpăr
hăinuțe
grija pentru mamă
oare aceste simțămînte umane
să distrugă poezia

Clădește atunci una nouă
din simțămîntele tuturor
din cuvintele simple
și-ndepărtează din om
tot ce-i animalic și zeificat

Trebuie oare să fug
de-acasă noaptea
pe furtună
să mor
într-o gară
unde la megalofane
sînt enumerate orașe necunoscute

Mă uit la fumul ce urcă

vertical peste acoperișurile plate
ale orașului meu

Mă uit la maldărele de zgură
în care focul mai pilpăie
văd zilele negre de muncă
care se frîng în planuri limpezi
ca cristalul

în case luminate : Oamenii
pe care îi iubesc
cărora le-am dăruit ochii și

imi răspund

Căci fiecare și-ar dori să cuprindă
mina întinsă a semenului său
și noaptea
nu degeaba suspină.

Hrănind Pegasus

S-a născut cerșetor
orb
în singe
cu aripile strînse

limbi de foc îl încălzeau

să învețe să zboare a început
în patru labe
cu aripi grele
de lemn

frînt de oboasă
il hrănește o femeie

ii dă
în palmă
o bucată de zahăr
albă
neagră
trandafir

și ascunde de el
cît poate
cuvintele lui
Frederic Christian Hebbel

poezia e sinucigașă
1962

Ce bine

Ce bine că Pot strînge
mure în pădure
credeam
că nu mai sînt mure
că a pierit pădurea

Ce bine că mă Pot întinde
la umbra unui arbore
credeam că arborii
nu mai au umbră pentru oameni

Ce bine că Sint cu tine
și-mi bate inima
credeam că omul
nu mai are inimă

Primul e ascuns

Primul copac

nu-mi amintesc
nici numele
nici peisajul
în care crescuse

nu-mi amintesc
dacă am cunoscut acest copac
cu ochiul
dacă foșnea

dacă era colorat
sau înmiresmat

apăruse oare
în amiaza mare
sau pe zăpadă
primul animal

nu-mi amintesc
mărimea
și nici cum zbigera

toate animalele
poartă un nume

numai numele primului
e tănuț
necunoscut
1965

Întoarcere

Printre lucrurile mele sînt și
unele

cu care nu mă pot împăca
trec anii
și nu mă pot împăca
nu mă pot desbăra de ele
sînt proaste dar sînt ale mele
eu le-am făcut
trăiesc departe de mine
indiferente și moarte
dar va veni clipa cînd toate
o să se adune la mine
și cele bune și cele rele
cele subrede și cele trainice
cele ridicole și alungate
se vor aduna la un loc
și vor intra în mine
ca să nu mor
secătuit

Stanislaw Jerzy Lec

Cine o să-și vadă

Cine o să-și vadă inscripția
de pe mormint ?
Gîfîind ingerul
va întîrzia
la groapă.
Aripile leoracă de sudoare
afirmă greu
dar nu se va da
bătut
și ne va alerga
pe calea
veșniciei
viscolită de zăpadă
teatrelor de amatori.

Tadeusz Sliwiak

O variantă
a războiului

Ne-am tot numărat și mereu
lipsea unul din noi

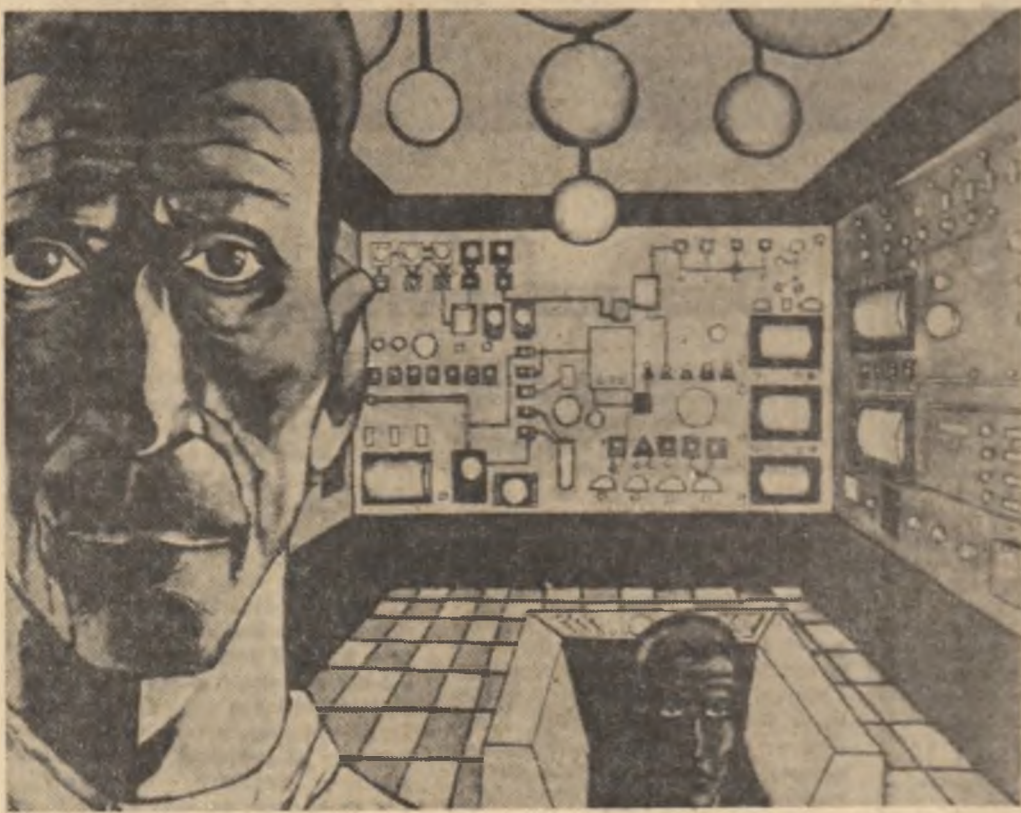
fugeam noaptea cu torțele pe
zăpadă

lipsea mereu unul din noi
ne-ascundeam prin șuri și prin
trașnee

lipsea mereu unul din noi
ne hrăneam cu cartofi furați
am răscolit toate grădinile și
livezile

cercetam pomii și fîntinile
cu frica-n sin că cel căutat
ar putea fi unul din noi
și nici pînă azi nu știm
care din noi lipsea și
car dintre noi scăpase.

În românește de NICOLAE
MAREȘ

BENON LIBERSKI : Tablou de comandă

explorări Apologia operei

Cuvîntul operă pare unora, în zilele noastre, prea pretentios, prea solemn în desemnarea rezultatelor efortului creator artistic ori științific. Simplă impresia eronată a acelora care se rușinează de propria lor pasiune. Cînd vîd cum unii tineri scriitori în Occident refuză termenii consacrați de o îndelungă tradiție literară — poezie, roman, năvel, eseu — și preferă a celorora cuvîntul neutru, adevărat loc viran, al nimănui, text, își dau seama în ce măsură tendințele anarhice ale secolului vizează ultimele redute ale culturii: cuvintele.

Căci nu este indiferent cum numim elaboratul minilor și minții noastre, ca și faptele ori vigoarea, sunînd plin, avînd nesfîrșite ecouri în sufletul și spiritul omului, cuvîntul virtute și-a pierdut din demnitate. Și nu numai cuvîntul! De aceea nu ne poate lăsa nepăsători soarta unui cuvînt precum acesta: operă.

Conștiința noastră nu le lasă în pace: avem o operă de înfăptuit. Cel care simte într-insul vocația marilor constructori, știe că lucrarea sa, oricare ar fi ea, în orice stadiu s-ar afla, oricît de pierdută aparent în dedalul din care s-ar părea că nu va ieși niciodată, este o operă. Căci orice operă e un astfel de labirint ce se înalță încet, pe porțiuni, în felii, într-o pălănie de zădărnici și totuși săvîrșind ordinea esențială. Privești filele îngăbenite ale manuscriselor lui Emlnescu la Academie. Ce haos la noțiilor febrile ori visător-distrase ori lent cugetate? Dacă te adîncești însă în cercetarea lor, ce ordine a spiritului revelează ele, ce cosmos al înțelegerii și simțirii! Astfel, din slumburii germinativi al cuvîntului, prin lucrarea continuă a unui om, ia ființă Opera.

Nu mai aparent cuvîntul acesta este emfatic. Prea ne-am obișnuit să-l folosim doar pentru a denumi printr-insul suma lucrărilor unui dispărut. Luăm din răsturile bibliotecii noastre Opera omnia a cîtei unui clasic și ni se pare că numai cei vechi își elaborau lucrările pentru a alcătui o altă de sumptuoasă sumă finală. Uităm că trăim în epoca unor mari construcții ale umanității; că veacul nostru este destul de înalțat în vîrstă pentru ca să numărăm printr-ii săi cîțiva clasi ai secolului XX. Cînd citești marea ediție a catedrelor lui Valery și urmărești înalțarea unui spirit, eforturile zilnice ale unei minți, înțelegi cum un om ales a putut să adune o viață întregă pîter pentru un templu pe care el însuși nu avea să-l vadă niciodată încheiat dar care, fată-l, azi în acel vast corpus al operelor sale, în fața noastră.

Așadar, zilelor noastre li se potrivește prea bine efortul constant al zidirii unei opere. Este adevărat că, pentru a ne sluji în deplină conștiință de acest cuvînt, trebuie să-l purificăm de orice false orgolii, de orice emfază

gănuoasă. Purificarea aceasta, modestia firească a celui care săvîrșește fără prezenții ceea ce știe că are de săvîrșit, ține de însăși condițiile operei. Să ne amintim o parte din tomurile numeroase ale Scrierilor sale — timiditatea de adevărat creator a lui Arghesi, superba și timorare de fiecare zi în fata hîrtiei albe care așteaptă cuvîntul său. De cite ori nu ne-a mărturisit Poetul stîlă sa, cu adevărat feciornică, în fața topului de hîrtie, gîndul plin de umilintă al unui monah al scrierului care nu știe cum se scrie, frica, celui care de fiecare dată trebuie să ia totul de la început.

Da, să iei mereu totul de la început. De cite ori în viața noastră n-a trebuit să începem din nou o pagină, un capitol, o carte, o viață! Înfricoșător — minunată clipă a începutului plin de nelămurit, de promisiuni! Opera toată a unui om este acolo în clipetele acelea în care încă nu este nimic, în care totul poate să fie. Ești ca un pumn strîns, cu toată făptura ta închis în jurul cuvîntului sau faptel ce va să fie.

Orice operă este o energie o îndelung aplicată energie care a prins trup. Opera operă oferă de aceea, pe lîngă tezaurele sale implicite, o lecție de energie. Firave fîrte, sîmăntăi debile, subrede existențe amenințate au izbutit, prin eforturi despre care ne se va ști niciodată nimic, să ridice opere aere perennae. De unde, din ce straturi adînci ale constituției umane a fost extrasă arama aceasta nepieritoare?

În latina de origine a cuvîntului operă, etimologic indică cu sobrietate romanul lucrul, lucrarea. Nici o emfază în rădăcina aceasta, în limba lucid-activilor noștri strămoși. Imi place să înlinesc nobilul cuvînt în gura străbunilor mei, dascăl al Școlii Ardelen. „Opera“ are în gura lor, a acestor austeri, deloc voluptuoși al cuvîntului, un timbru sever. Tot ce-au făcut uită grămăticii, istoricii și filozofii, literatura lor toată alcătuită o operă întru educarea, întru luminarea neamului românesc. Operă ascetică a unor constructori ce clădeau cu temel, cu bună știință, fără teamă. Mărturisesc, în temerara, dar deloc necugetata faptă a acestor precursori, în îndrăzneala cu care se aventurau, într-o vreme în care totul părea să le stea împotriva, în care însăși limba lor li se înclăca în gură atunci cînd trebuiau să rostosească cuvînte, prea noi și încă neuzitate, în avîntul cu care porneau să cucerească Istoria, Gramatica, Logica, Științele firii și ale spiritului, toate, descompăr, iarăși și iarăși, cu înclăntată admirație, Opera exemplară, pilda de urmat.

Dar opera, cuvîntul acesta evitat uneori cu o nelegitimă pudoare nu trebuie reabilitat. El se apără pe sine în timp ce se elaborează. Fîr efortul nostru.

Nicolae Balotă

planete

Conturul sau fără-de-numele

Aurelia Bataji începe să fie un scriitor, și-a depășit debutul. Pentru ca poezia, sau fără-de-numele, are teritoriul discului de marginea lucrurilor, de coasta acestora, de aura lor, cu care uneori se confundă elegant.

Invitată la un examen al împodobirii și metaforelor, cu DIMINETI-te ei ar pierde ușa de nepercepție. Și pe drept cuvînt. Însă la o expoziție de etalat modă și arhivăre etnografică, unde toți concurenții s-ar întrece în luxură barocă și ambalaj extravagant, doar prin simplita sa prezență eliptică de prisosuri, doar prin liniile naturale, de o frumusețe austeră, ce-și ajunge alături, dimpotrivă, ea — care nu e modernă dar nici propriu-zis tradiționalistă — ar contrasta și s-ar distinge din primul moment. Ca o descărcare electrică, irrevocabilă.

Singularitatea sa pornește, adîmna nudității fructelor, de la conștiința senzualismului lor. Cuvintele acestei poezii nici nu le-ar sta bine sub machiaj. Necompetitive. Pe cine ar strage niște privighetorîi duce la atelierul de pictat papagalii?

Mesajul autoarei („mi-am învățat cu orbul marginile“: „Nu din intîmplare am cîntat“: „totul se va petrece la timpul convenit“) n-ar suporta decît în chip de jignire coafura și cofeturile verbale. Ea își caută „cealaltă față“ și „cealaltă inimă“, edificată asupra-și, de o aspră tandrețe cu cîmîturile vieții: „Si tu șoptești bine, / dacă poate fi bine.“ Și pară stau lîngă statuia mea / ridicată-n picioare deodată, care nu te mai vede, / rezemată / dincolo de fragment.

Nostalgia completitudinii, a întregului, sensul inseparabilității și indivizibilității plasticizează un ideal clasic: Niciodată întregul nu arde întreg; / să ne putem trezi în zori oameni întregi, / cu partea noastră de lucruri și partea noastră de lumină — / cu partea noastră de ris, cu partea noastră de plîns — / și ne ulemplăm plîmînii de ger / și memoria cu o zăpadă împalpabilă / adunată pe cornișa frunții.

Înfruntînd un secol „cu arme perfecte“, în care luminile pot fi „lupi pe zăpadă“: fără iluzii despre „piinea tăcerii complice“; imaginară „fiică a Septentriunii dintr-un păcat de nepedepsi“, — autoarea („fredonez o melodie ideală“) își anulează dreptul activ la tăcere, pasivitatea complice, transferă în confesiune respemarea, dă insomniilor investitură propriei, zgrunțuroasă alarmante, la avertismentele ca pe stare de fapt („mă sprijin la nevoie / pe aer“) și deschide dosare. Pe acela, de pildă, al întrebărilor: Unu și cu unu fac doi, / alt de repede fac doi / . . . . / Unu și cu unu de ce, stelelor multe, de ce nu fac nimic; / măcar o dată să nu facă nimic — / și dacă se poate nimic rău, / Unu și cu unu să nu-l a-lunge pe trei, pe patru, pe cinci / Unu și cu unu să nu ucidă, / crima lipsei de respect pentru multime / și nu aibă niciodată loc.

Nuanțele acestei spețe de crimă, lipsa de respect pentru multime, sînt plurale... Unul dintre ele se poate observa și în arena literaturii. Cînd prea urgente elogiile înconjură cite un prea de timpuriu debut — dar ipostazele invocate n-o privesc pe Aurelia Bataji, al cărei caz e poate exact cel opus — uneori se ivesc spectacole de vestejire surprinzătoare, de progresivă vestejire, rezultate tocmai din pricina cruzimii de minte cu care niște prezumptive vocații artistice se culcă pe urechea primelor victorii și incurajări, de obicei mai lesne do obținut în zori decît spre scăpătat. (Pronunți cu oarecare larghețe cuvînte generoase despre un debut cit de cit onorabil, însă nu le mai repeți și la următoarele cărți, dacă următoarele cărți nu s-au străduit să fie mai mult decît ceea ce dînaiește știal). Atari mostre de prematură ofilire izbutesc a nu fi totdeauna observate la timp. Din pricina pripitelor burse de încredere care n-ar trebui acordate anticipat, fără condiții ori pe termene lungi, talente plîpînde și în descumare — orice frăgezime e îndeobște a scurtelor respirații! — primesc pînă tirziu, citeodată, omagii greșit al binevoitoarelor atenții critice.

E lesne să debutezi cu succes, dar succesul acela va însemna (sau nu însemnă deloc) valoarea, abia cînd, mai tirziu, se constată la examene obiective și mature pînă unde promisiu-

nea făcută a reușit să aibă continuitate, să fie sonoră.

Acordăm atență dragoste mugurilor — imprevizibilitate pură, da? — și sîntem dispuși la excursii mărîmimoase de gînduri asociate pe mărimea oricărei file tinere, însă de interesat ne interesează în fond fructele, adică operele. Un debutant poate fi scriitor, dar el încă nu este! Decît în cazuri excepționale, ce se și subînțelege.

Aurelia Bataji vine din departările unor cîmpuri de lupă, să anunțe — pe lîngă bălăile pierdute — morala și transfigurarea înfrîngerii. Ea-i delegatul, supraviețuitoarea, ecoul, učenicia răbdării. Războiele nu se încheie de tot niciodată. Sau dacă da, sînt mai torțuroase devenite riuri subterane, amintiri. Că fenomene identice inspiră și poezi care se miră și poezi care se scarpină după ureche, învecînd greața cu fiorul sau contemplația cu furia, — a bine știut. Însă Aurelia Bataji conștientă tribunalul curiozității în calitate de martor, care — transformîndu-și ficcare sămîntă într-un stenograf — descrie anatomia unor întâmplări de întineric și moarte, însă nu mai puțin de franchețe și separare între ceea ce este vertical, autentic, limpede și ceea ce e sînos, fals, obscur. Pînă la un punct, a doua ei carte — DIMINETI — seamănă unui comunicat emis în timpul beligeranțelor de un înalt Stat Major, deasupra cărui-a s-au aplecat nervii unui reporter avansat pînă-n prima linie a frontului: „Eu știu ce-nseamnă războiul — nu mă puneți la zid / . . . . / Eu știu ce-nseamnă hohotul de plîns / ca un dangăt de primejdie — nu mă sugrumați. / Diminețea găsește puterea să rid, / și trăleşc. / Eu am văzut cu ochii mei mlîni carbonizate, / plămîni carbonizată, vid carbonizat / nu mă legați de rug / și nu mă trageți pe roată — destul —, / în memoria mea scrisoate o roată imensă, / cît de greu imi refac scheletul să pot sta drept, / de-a lungul liniei care unește cerul cu pămîntul, / și, lată, stau drept. / Dar am văzut mai mult decît acestea toate.“

Da, Aurelia Bataji să drept, altminteri n-ar putea să se rezolve, să se revolte, să relege limbutia și ventricolii, să rămînă disponibilă marilor vizite de claritate ce se petrec în dimineți (ea nu spune diminețile și nici dimineața miraculoasă ca simplitatea și simetria: Să nu-mi vorbiți dvs., domnule, / în special despre cînte — adică despre / Patrie, despre respirație, / despre tot ce se scrie cu ultima suflare.

S-a produs în toată poezia lumii un fenomen de respingere a retoricii, a apretajului, a solemnității gănuoase și de antipatie pentru cuvintele bugetivore. Trebuie (din nou) dezînțecat limbajul, dus la cele mai severe cerințatori chimice, chemate minți experte care să spele rufăria fosilată ca dormitor pentru altă și atîtea grăsimi, storfîrturi, eliminări și contagioni.

Cuvintele Aureliei Bataji sînt, față de cosmetica verbală, ca niște îndepărtate spălătorese în grevă, într-un oraș unde s-au defectat toate mașinile și unde toți specialiștii deose, nimeni nu mai știe să spele: preocupate de profilaxie, lucrătoarele igieniei și-au restrîns ofilice doar la garderoba personală. Acolo totul e alb, însă nu lucios; Indeminate, însă nu echivoc; stenic, însă nu fără luciozitate; constatativ, însă și interpretabil: „Toate cuvintele mari s-au rostite, / toate cuvintele au fost consumate“: „Și dacă vorbeai au gust de magneziu / ele vin de atît de departe / că nu le mai știu nici eu / înțelesul amar și depîln. / Iarba țărîmului are zeul avar / și pipăitul țepos.“

La confluența terestrelor cu eterul se naște funcția discernătoare, egală cu fericirea și nefericirea, cu conștiința ei („Locul unde cerul se unește cu pămîntul / se numește privire“), însă condiția umană fiind și dincolo și dincoace de conturul lucrurilor, soarele („va fi mai greu / să-l conving să apună“) își împarte efectele cu prejudiciul obstacolelor, echilibrînd lîngă dezordinea severă bataliștea jucărilor lărgite în coate. Fără-de-numele poeziei și-ascultă narcisic exclamațiile: mai este timp, mai este, iar „mormoloci de argint, / transluceți își duc adevărul mai departe / cu o imensă cantitate de apă în suflet / Nu te speria — / cu o imensă cantitate“.

Humorul e ingerul poezilor. O „imitație de moarte“ și una de viață.

Ion Caraion

Tapiserie și sculptură în lemn

Printre manifestările plastice de o deosebită amploare, dedicate Conferinței Naționale a Partidului, expoziția de la Sala Dalles ocupă un loc central. Este, din toate punctele de vedere, o reușită majoră. Glasuri critice dintre cele mai competente au cerut cu insistență în ultima vreme. În cazul expozițiilor colective, asigurarea unei unități de orientare și valoare. În cazul de față, aceste două deziderate teoretice, abstracte, au convenit de minune, unindu-se într-o realitate palpabilă, vie. Și nu numai atât.

Procedind cu maximă rigoare selectivă, autorii expoziției, în cadrul unei arte decorative, monumentale prin substanță însă, au consemnat tot ce s-a produs mai important în această direcție, dându-ne astfel ocazia, revizând grupate la un loc opere durabile, să generalizăm eforturile cele mai demne de stimulare.

Ce poate fi mai frumos decât alăturarea tapiseriei în lină cu sculptura în lemn? Două din cele mai vechi arte populare, de neamul strălucire pentru geniul poporului nostru, vin să se împreune aple, într-o ipostază nouă, de nebanuită adincime. Adăugată lor, ceramica, o altă dimensiune proprie spiritualității noastre folclorice, mărește sentimentul coboririi la origini. Între tradiție și inovație se stabilesc punți superioare. Dicotomia nu mai este operantă decât în aparență. Originalitatea comportă statut de sine stătător.

Cioplitoria și tesutul sint activități frumoase în sine. Pentru sufletul nostru venit de departe, ritmul bardei căzută pe trunchiurile de arbori, mătăslărea firilor de lină în războaiele de tesut, ne aduc aminte cîntecul finalilor plauri miorifice. Orice apropiere de această vatră primordială înfioară în noi sensibilități niciodată apuse. Situația artistilor în acest miez vital de autenticitate, ne reamintesc neizvorbibilele resurse de care dispune încă arta noastră folclorică, înțeleasă drept sorginte esențială pentru orice demers plastic într-adevăr temeinic fundat.

Lucrări recente, de ordinul ultimilor ani, cunoscute în activitatea unui sculptor sau altul, ne înfățișează acum, pe alături, stadiul însuși al sculpturii noastre actuale.

Cu excepția citorva nume care trebuiau neapărat integrate expoziției, tabloul general se înfățișează clar în liniile lui de forță. De la gravitatea austeră și ușor melancolică a pământului, pînă la înfebalele aripi de zbor, într-un văzduh limpez și cu fantasmă, lemnul se subție cu o dulce îndurare. Omul-troiață, din variantele lui George Apostu, pasărea-victorie din sfleuirile lui Ovidiu Maitec, înfiorescena de gresie smălțuită din tatonările lui Patriciu Mateescu, alcătuiesc centrul de greutate al expoziției. Sint artiști de prestigiu, care ne pot reprezenta, oriunde în lume, cu succes.

Tapiseriile, în marea lor majoritate, dacă nu chiar în întregime, concepute în lină, tapetează integral pereții, improspătându-i fără cusur. Pentru prima dată, cred, un număr atât de mare de tapiserii, valoroase fără excepție aproape, au fost oferite privitorilor. Pe neștiute a înflorit la noi o nouă și viguroasă școală a tapiseriei. După marea lecție a lui Tăculescu, artistul care, asemeni lui Brâncuși, preluatorul motivelor de sculptură populară, a descoperit destul de târziu în culorile și desenele scoarțelor românești, tapiseria nici nu putea să mai arate altfel. Cumulări efective prefugurează o așezare pe care o dorim, cu toții, cit mai intens cristalizată. Ion Nicodim, Șerban Gabrea și Ion Bănușescu, Ana Lupuș sunt doar câteva nume din cele care trebuie amintite. Pictura în lină, beneficiind de prezențe remarcabile, câștigă din ce în ce mai mult în gravitate, simplitate și profunzime. Migrarea unui lot de artiști prestigioși către tapiserie nu poate fi decât un semn de bun augur.

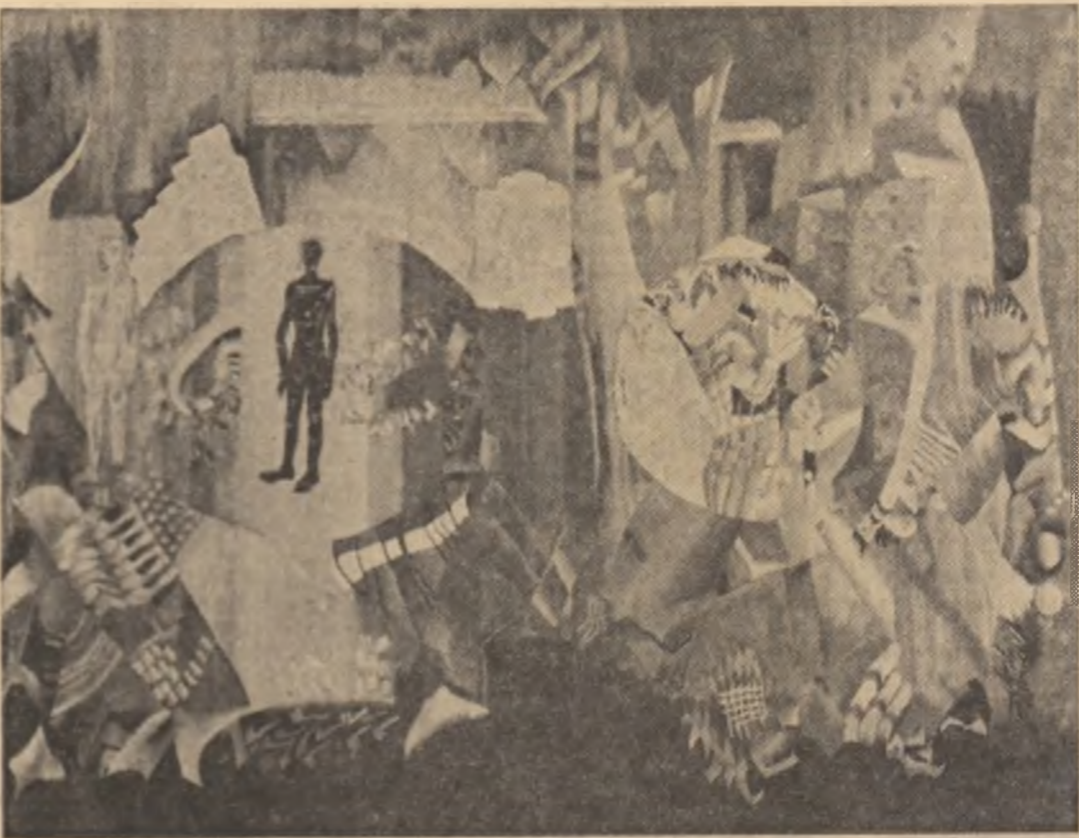
Retrospectivă și totuși inedită, dacă ne gândim la rezultate, expoziția de la Dalles reprezintă un colț de istorie și artă contemporană, asimilabil cu orice muzeu de plastică modernă.

Grigore Hagiu

MIHAELA CONSTANTINESCU:

„CINTARE OMULUI”

Ora elefantilor albaștri poate suna în orice moment. Nu e nevoie decât de un bilet la „Timpuiri Noi”, unde conform unei tradiții, pe care altă dată n-o înțelegeam, filmul rulează în continuare. Se poate deci, intra și iesi din sală oricînd. Pentru că misiunea unui cronicer — cel puțin una din ele! — ar fi să-l îndrum pe spectator, putem indica aici (dacă nu e prea târziu) momentul optim al părăsirii sălii. Imediat ce ora elefantilor a sosit, după ce s-a deslegat ghicitoarea: de ce au elefanții ochii roșii? ca să nu-i descopere atunci cînd se ascund într-o livadă de cireși?, după ce a luat sfîrșit călătoria în țara lui Moș Gerilă (la care se ajunge numai trecînd peste două curcubeie), a-dică în momentul care ar fi trebuit să încheie, de fapt, acest film. Aici spectatorul poate pleca fericit, sau poate închide ochii, continuînd basmul în vis. Și poate să-l deschidă iar, cînd, după o scurtă pauză, basmul începe din nou, cu o fetiță și un băiat, lîngă o barcă de tir, întînd din greșală ochiul roșu al unui elefant albaștru, pe care vor porni să-l caute pe tărîmul de ocean fermecat. Elefantul albaștru îl aduce, doar, pe Moș Gerilă...

Cu mijloace cinematografice, dintr-un arsenal la îndemîna oricui — oare? — (trucaje, animație, culoare etc.) fantastul devine o lume mai adevărată

și mai convingătoare decît orice înregistrare în direct a realului. Iată, pentru o singură dată, avantajul proiectiei „în continuare”. Cei care, neavîzati, nu pleacă și nici nu închid ochii la momentul mai sus amintit, fac dintr-un film foarte, foarte frumos, un film oarecare. Să fie toate treziriile din basm atât de crude? Să fie oare nevoie să vedem cum o poveste cu vrăjitori și călătorii pe curcubeu n-a fost decît visul unui copil, într-o după-amiază, la grădiniță? Și la ce bun un fragment de documentar cu vîrțile unor magazine în preajma Anului nou, drept final al unei feerie?!

Cînd oare și de ce a apărut noțiunea de final? Finalul nu înseamnă sfîrșitul firesc al unei povesti? Nu deurge el organic și implicit din desfășurarea ei? Nu este el o împlinire (care poate fi o dezlegare sau nu). De atîta ori la film, mai ales la filme, ni se întîmplă să spunem: „Frumos, dar finalul era lipsit!”

Mi-am amintit de un film, despre un eveniment tragic în substanța lui, la care li se sugera realizatorilor un „final” cu un cîrșef înfiorat și copil jecundiu-se cu mîrgea. De ce?

Dar să rămînem la basmul din filmul „Ceh”, la acel film pentru copii, pe care-l dorim și-l așteptăm de atîta vreme și în cinematografia noastră. Și-n dorul căruia cităm și iar, aventurile lui Alice, căutările Micuțului Prinț, isprăvile copiilor lui Erich Kästner... Pentru ce, ca să încercăm, dorul acesta, la „Timpuiri Noi”, rulează „în continuare” ora elefantilor albaștri...

Să mai spunem că filmul acesta, ca orice creație care se adresează cu adevărat copiilor, e recomandat în primul rînd oamenilor mari!...

Roxana Pană

Consoane pierdute

Foia de zestre scrisă de mîna în grecește cu o cernelă de cucerit bădîn în nauaja liliacului îmbătrînită poartă data de 15 noiembrie 1907. Pe hîrtia putrezită se mai distinge încă sigiliul fin al mitropoliei orașului Corinți și numărul de înregistrare 318. O copie, tălmăcită în limba română, cu numărul de ordine 461, fusese făcută în ziua de 9 martie 1951 la juseful de stat București, după acest act dotal, considerat pierdut, ca și exemplarul tradus. Regăsit în cele din urmă, textul sună astfel:

„Astăzi, 15 noiembrie 1907, subsemnații compărinđ în fața parohului satului Drenovo și a subsemnaților martori, au declarat următoarele. Domnul Ioanis P. Graziani, împreună cu soția sa, Ecaterina, avînd o fiică de măritat, cu numele de Higenia, o logodesc cu domnul Tomas Sotir Toghiu, domiciliat în satul Drenovo, promițîndu-i drept dote 60 de napoleoni de aur care li vor fi numărați cu o săptămîna înainte de celebrării căsătoriei. În afara menționatelor dote, din care se vor confecționa hainele de nuntă, li mai dau asternuturi și perine, două obiceii locului nostru. Domnul Tomas Sotir Toghiu acceptă înțelegerea de mai sus pe care o face valabilă prin semnătură proprie. Prin urmare, în asigurarea ambelor părți, s-a încheiat prezentul act care a fost citit în mod clar și ascultat de toți martorii prezenți și de către mine, preotul paroh Traianos din satul Drenovo. Semnatații (ss) Tomas Toghiu; (ss) Ioanis Graziani. Martori: (ss) Eftimios Evanghelie; (ss) Eftimios Polesas...”

Miri, venind în România, ca-ntr-o țară a sfîrșitului și stabilindu-se în Ialomița, consoana „g” și consoana „h”, implicate în numele de familie, căzută cu timpul prin dificultatea rostirii; sau poate numele aspru din Pînd se învecina mai ușor în imaginația celor din Bărdagan cu unitatea de măsură voioasă din care se bea băutura națională.

La mijloc a existat mereu o lipsă, asprimea consoanelor pierdute; ce-ar fi fost dacă ar fi fost Toghiu?

Amfion

P.S. Un rînd înlocuit, a căruia eliminare restituie sensul, s-a strecurat, printr-o neglijență tipografică, în articolul „Bătălia de la Farsale” din numărul trecut.

În rîndul al doilea din alineaful al patrulea, a se citi „cruțarea lașă a feji”.

revista străină

● „UN MUZEU SONOR”. Anul acesta se împlinește de ani de la prima emisiune radiofonică lansată de antena Târgului Eiffel. A fost primul „Jurnal vorbit”, neoficial, după cum amintea „Le Monde”, cel oficial datînd din 1926. Veci de alături, celebrații ale epocii, cîntăreți, actori reînvia în cadrul emisiunii festive Cincizeci de ani de radio a posturilor franceze, foarte apreciată de ascultători.

● „UN GRUPAJ DE ARTICOLE” apărut în „Le Monde”, sub titlul „Înapoi la Rainer Maria Rilke”, analizează personalitatea marelui poet de expresie germană. „Un Vagabond ciudat” de Henri Thomas, „Ce aduce o întînire”, de Jean Sullivan și „Poetul sau onoarea de a se căuta pe sine însuși” de Alain Bosquet. O poezie înedită completează această retrospectivă a criticii franceze.

● „ISTORIA DEVINE MATERIALUL PRIVILEGIAT” al inspirărilor românești? se întreabă Claude Mettra în „L'Express”, recenzînd cartea lui Jean-Louis Bory „Revoluția din Iulie”. Pentru Jean-Louis Bory, anul 1830 este o revoluție romantică ce redă, brutal, culoarea și speranța unei epoci împotmolite în plîcși. Este reapașării imaginației într-o societate prozică ce se silește să uite suflul epic al revoluției franceze și al Imperiului.

● KLOCHERERLE. „Milioane de telespectatori de dincolo de Rin sînt pe cale de a alia de „Clochererle”. Într-o adaptare engleză, dublată în limba germană. Germanii sînt încantați... În fond, pentru marea majoritate a germanilor, englezii sînt cei mai buni francezi! — citim în L'Express, care citează butada confratelui „Der Spiegel”.

● „ULTIMA ARMA A CONCURRENTII DE CARE SE FOLOSEȘTE societatea de transporturi aeriene „American Airlines” este instalarea în burile „Boeing”-urilor 747 a unor panee mecanice. „Ca în localurile Far-Westului”, comentează „Paris-Match”.

● „DRAGA MAMA, EU O DUC BINE”, se numește filmul realizat de Christian Zinner după scenariul Kühle Wampe scris de Brecht cu 40 de ani în urmă. Filmul își propune să arate prin scene de masă, jucate în stilul celebrului dramaturg, lupta proletariatului vest-german. (Der Spiegel)

a.b.c.

Oratoriul

Gen extrem de cuprinzător, înrudit fără îndoială cu opera. (O impresiune de coincidență situează nașterea amîndurora exact în același an: 1909). Însă mai curînd epică decît dramatică. Acțiunile sînt adesea relate și prezentele introduse de către un „povestitor”; dar efectul de distanțare epică rezultă chiar și din forma de execuție în concert. Personajele nu sînt prezente în fața ochilor noștri, drăpate strălucirea minimească a costumelor și mișcîndu-se în ambianța unui decor — oricît de schematic, ci ele sînt create exclusiv cu mijloace muzical-politice de niște cîntăreți care stau cumini la locurile lor, sau se ridică cu mult în picior — mai degrabă din cauze tehnice (respirație mai amplă, loc de emisie mai favorabil în raport cu formația instrumentală). Tot un rol de comentator — așa spune, în ansamblu, mai important decît în operă — are de multe ori și orchestra, care pe suprafețele mai mult ori mai puțin extinse povestește sau descrie. Spațiul în care se mișcă personajele oratoriului este imaginar, este spațiu pur și atotcuprinzător al marilor desfășurări epice.

Dar granița între oratoriul și operă nu e todeauna ușor de tras. O lucrare ca „Parsifal” pare mai curînd oratoriu, în timp ce în „Dama din Elza” există momente de operă pură (înșiși subtitlul de „legendă dramatică” este edificator). Și ce să mai spunem despre toate operele executate în concert, în versiune „oratoriă”, ca și despre încercările de a inscena oratoriul („Jeanne au bucher” de pildă)? Totuși, la o examinare atentă, găsim suficiente criterii pentru a delimita cele două genuri, operație realizată cum nu se poate mai concludent chiar în evoluția istorică. Unu este, de regulă, o lungă povestire muzicală, celălalt reprezentarea de așemenea muzicală — a unei acțiuni, cu tot ce decurge din aceste date fundamentale. Că pagini întinse din lucrările unui gen ar fi mai la ele acasă în cadrul celui alt, nu modifică situația inițială. Aceiași compozitori au scris de multe ori și opere și oratori și ora — răsese să se producă un oarecare amestec de procedee.

Aș spune că undeva oratoriul răspunde unor necesități imaginative mai primare, mai puțin sofisticate ale omului. Epicul se dovedește în mai toate epocile, de la prima ipostază literară, la cea autonomă (Gilgames, Mahabharata, poemele homerice, vastul reperoriu al basnelor populare de largă circulație internațională etc.). Epicul constituie și prima ipostază literară la care copiii și tinerii. Și de suflet neîntin în care să primească poveștile cu eroi și balauri, cu întîmplări extraordinare și intervenții ale supranaturalului. Desfășurări grandioase sau fantastice (adesea cu semnificație simbolică) în urmărirea cărora să nu fim legați de concretul material al acțiunii precum este sub ochii noștri, nici de motivațiile necesare acesteia. Ceea ce explică de ce oratoriul este, în fapt, mai liber decît opera. El poate schimba locul acțiunii cu aceeași grațioasă dezinvoltură ca și basmul. Pe durata unei simple pauze de cîteva secunde se poate produce și accepta o transformare totală a decorului imaginar, la fel cum se poate face basmul și spune: „În timpul acesta Verde-împărat, etc. etc.”. În plus, oratoriul nu trebuie să justifice comportările și situațiile: le povestește pur și simplu și ca a-tare se poate multumii să relateze — cheie, justapunîndu-le doar momentele-cheie, momentele de maximă încredere sau de marcat pitoresc, într-o succesiune nesupusă decît necesității de a ține curiozitatea mereu trează. Logica dramatică e pică! Ceea ce însă nu înseamnă că un oratoriu se scrie neapărat mai ușor decît o operă. Poate că tocmai libertatea mai mare constituie o dificultate mai mult, decât logica muzicală este la fel de imperioasă în ambele genuri. Stravinski a căzut peste un adevăr foarte mare cînd a afirmat în Poetica sa muzicală că obiectul reprezintă de fapt pentru artist o țesătură în procesul de creație, pentru că el definește orizontul și canalizează efortul. În cîmpia fără sfîrșit a epicului, înălțarea unei construcții care să se vadă peste veacuri rămîne oricînd cele mai grele lucruri pe care li se poate propune un muzician. Movele de nisip se pot ridica multe; piramide de granit, extrem de puține.

Pascal Bontou

Mănușa pe dos

Am citit în revista „Cinema” cîteva mărturii profesionale aflate sub semnătura celor mai populare prezentatori ale televiziunii noastre. Mărturisesc că am avut o surpriză plăcută. Structura și stilul articolelor vădește inteligență și urme temeinice de instrucție, întimplare care din păcate nu transpare și pe micul ecran. Într-adevăr: n-aș spune că textele stereotipe și zimbele standard — fotogenice fără excepție, dar niciodată cu motiv real — deshid vreo urmă de perspectivă mai optimistă în legătură cu ceea ce se ascunde dincolo de masca frumoasă a unui spicherite TV. Dincolo de masca frumoasă a unei spicherite TV, nu se prea ascunde mare lucru. Din păcate, crâncina de televiziune mai funcționează încă mecanic și artificial. Funcționează ca păpușile cu articulații mobile, care bat ore fixe, sub zimbele înlemnite. În ceasornicele din turnurile străvechi iar articolele din revista „Cinema” întorc dintr-o dată mănușa pe dos.

Semnatarele articolelor din revista „Cinema” au dreptate: formulele banale de prezentare nu pot ajunge la spectator. La spectator ajunge numai personalitatea, adică ceea ce există pe dinăuntru, atunci cînd există, și care trebuie să se manifeste cit mai spontan. În punctul acesta trebuie să ne întrebăm dacă nu cumva caracterul rigid al funcției de prezentare este cauzat de o concepție rigidă despre funcția de prezentare de pe micul ecran. Nu cumva funcția aceasta este înțeleasă greșit? Eu nu știu ce sector din televiziune răspunde de prezentarea emisiunilor, dar dacă prezentarea emisiunilor are caracterul acesta neutru nu este de vină temperamentul și nici starea intelectuală a prezentatorilor. Ba, dimpotrivă: prezentatoarele televiziunii noastre au diplome de studii superioare și mult farmec personal. Încît problema care se pune nu este să ne căutăm alte prezentatoare, ci să li creăm prezentatoarelor care există șansa de a se afirma. Pînă la urmă, la mijloc este o problemă de lipsă de încredere în ce, adică, Sandei Tăranu și Lici Tănciu să li se împutînză texte de prezentare fără conținuț, cînd Sanda Tăranu sau Lici Tănciu și li pot alcătui personal? Nu că ar fi mai comod din punct de vedere al exprimării, dar ar fi mai convingător din punct de vedere al conținutului. Cred că este limpede pentru oricine că ceea ce exprimăm cu propriile noastre cuvinte este mult mai convingător din punct de vedere al celui pe care vrem să îl facem să ne asculte decît ceea ce exprimăm cu cuvintele altuia. Evident, într-o împrejurare cum este prezentarea unei emisiuni ar avea legătură cu

literatură, atunci prezentarea s-ar putea „joca”. Ca în teatru. Dar prezentarea unei emisiuni n-are nici o legătură cu literatura, prezentarea unei emisiuni este tot ce se poate închipui mai simplu și mai direct. Tocmai de aceea ea trebuie să fie făcută cu cuvinte proprii. Cu cuvinte potrivite. Cu propriile noastre cuvinte potrivite, care chiar dacă mai cuprind și cite o blbă și cite o pauză de gîndire cuprind însă elementul emoțional. Acel „credetli-mă pe cuvînt”. Acea mîna dusă imaginativ la inimă. Și chiar credem. Propriile noastre cuvinte au un caracter subiectiv care nu primejduiește în nici un fel conținutul obiectiv al prezentării, ba dimpotrivă. Il slăvează de acel ton „rece”, „steril”, „oficial”. Pentru că subiectivitatea crainicului TV este, din punct de vedere al publicului, un liant. În punctul acesta mărturisesc că eu nici nu cred cum că este neapărată nevoie ca o crainică de televiziune să strălucească de frumusețe și să fie capabilă de un suris perfect. Cred în schimb că o crainică de televiziune trebuie să strălucească de inteligență și să aibă capacitatea (la noi și șansa) de a comunica. Pentru că prezentarea de televiziune nu este o funcție de serviciu, ci un element important de convingere și de influențare a opiniei publice. Or, faptul acesta nu se poate ignora.

Sânziana Pop

Meciul nr. 2 al secolului

Primul a fost între Cassius Clay și Frazier, doi boxeri cu pumni de fier și trupuri din oțel. Cel de al doilea dintre şahişti de rasă Boris Spasski și Bobby Fischer, două creiere mai mari, cred, decît pumni mai sus numiților boxeri. Desigur însă că, pînă la începutul anului 2000, alte dispute vor revendica această supremă titlatură.

O comparație între cele două sporturi este greu de făcut. Din punct de vedere al spectacolului totul pledează în favoarea pugilatului. Iată însă că ceea ce se întîmplă astăzi la Reykjavik captează atenția tuturor. Orice mișcare făcută de unul din combatanți este sorbită de curiozitatea întregii lumi. Sute de milioane de oameni știu cu precizie ce face în timpul liber Spasski sau cum se comportă fostul copil minune Bobby Fischer. Interesul stîrnit de această întînire este fabulos, unic, aproape incredibil.

Să-l văd! Știi dumneavoastră ce înseamnă şahul? El face să progreseze nu numai cultura, dar și economia!

„Da. Şahul îmbogățește țara! Dacă veți accepta proiectul meu vă veți vedea în această vreme coborînd din oras, pe chei, pe scări de marmură în... Se vor aduna amatori de şah de pe întreg globul. Sute de mii de oameni, și oameni bogați, se vor îndrepta spre... Trebuie hoteluri de zărire nori pentru cazarea oaspeților... Agricultură va lua avînt pe o rază de o mie de km, căci oaspeții trebuie hrăniți — e nevoie de legume, fructe, icre, bomboane de ciocolată. În al patrulea rînd, trebuie ridicat portul în care va avea loc turneul. Apoi, garajele pentru automobilele oaspeților. Asta-i cinci la mîna. Unde mai puneti că pentru transmiterea rezultatelor senzaționale ale turneului în lumea întreagă, va trebui un post de radio ultrapoternic. „Perspectiva arbitrar se deschisă în fața amatorilor de şah din Vastuki”. Pentru că desigur aș remarca citatul este redat în „Douăsprezece scune”, ce-

lebra carte a scriitorilor Il și Petrov, în care satira caustică a primului armoniza perfect umorul celui alți.

Comical situații în care sînt puși membrii clubului celor 4 cai de către Ostap Bender devine astăzi o realitate. 40.000 de turiști au luat cu asalt orașul capitală islandeză Sola în care se joacă meciul celor 24 de partide este re-nouată complet. Sute de zărirești s-au deplasat la fața locului pentru a reda milioanele de cititori mutare cu mutare. Puternice companii de radio și televiziune au concesionat în schimbul unor sume piperate dreptul de transmisie Cit despre garajele destinate automobilelor oaspeților ce să mai vorbim!

Principalul „ninoate” de această performanță la care a ajuns cel mai stăruitor sport (pe lîngă care pescuitul este un dans drăcesc) este marele maestru Bobby Fischer. Cîndăniile, moturiale, pretențioase, sau, mai rog, cum vrem să numim, toate cererile sale alimentare spectacolul Paradoxal, dar cu cit pretențiile sale sînt mai stupefiante, cu atît interesul în jurul meciului crește. Toți îl acuză, toți îl condamnă comportarea, dar cu toții îi urmărim orice gest.

Nimeni nu știe cu precizie ce va pretinde a doua zi răsăditul celor 64 de pătrate. Tot ce-a făcut pînă acum în orașul islandez l-a defavorizat. Simpatizanii săi i-au întors spatele. Credincios l-a rămas însă, în continuare, prietenul din copilărie, înfrîm din căruciorul pe roțile. Cine știe însă dacă pînă la urmă nu se vor reînnoace toate inimile pierdute. Pentru că, fără nici o discuție, forța de șoc a lui Bobby Fischer este extraordinară. Drumul său pînă la finala campionatului mondial o donește. Pe Taimanov, Larsen și Petrosian i-a învins categoric. Il va învinge Spasski?

Radu Dumitru

Ilarie Voronca

Va trebui de-aici să te părăsesc

lui Geo Bogza

Va trebui de-aici să te părăsesc umbră, frațe. Voi lăsa aceste cuvinte, aceste cintece neterminale. Sufărul este ceea ce foarte aproape de amestecă Privirile noastre, miinile noastre și somnul nostru. Merg

Fără să știu unde. Și tu, de asemenea, umblă, la fel Cu amintirea, pasăre ce se dizolvă-n aer Seara e aici ca un vas ce se împodobește Despărțindu-ne de tot ceea ce a fost odată „noi”.

De pe acum ochii noștri pierduți în aceste regate nu-s Decit un pic de brumă. Și mergem pe dibuitele Făr' să ne vorbim. Viața și moartea în palmele noastre Iși amestecă liniile. Sufletul ca un șoim alb

Ne va conduce către această imaterială vinătoare Către acest început sau chiar către acest sfârșit. Oamenii aceștia care-s departe de noi, și de ei, aceste locuri

Pusti, și aceste mări, în sfârșit aceste patrii

Pe care fiecare le va putea vedea și recunoaște. Vedere Apărind asemenea unei stele în ochii Inchisi. Și deasupra acestei țărâni și acești nori Care sînt strălucirile glorioase ale privirilor noastre.

Dar zis-am, frațe, în aceste versuri confidențele tale? Te vei regăsi „semenul meu, cititorule”? Dacă te părăsesc înainte de a fi sfârșit, suferințele Și risetele pe care nu le-am spus, luminile, plinsetele,

Vor fi ca un zbor planind în jurul cărții Această voce fără gură dar care ar vrea să vorbească? Un altul îți va arăta drumul ce trebuie să urmezi, Eu nu știu spre care țărâm trebuie mers.

Despărțire plăcută. Să te scoli înaintea zorilor. Să mori înaintea zilei. Nici un semn. Nici un regret. O ultimă stea era acolo. Apoi aceste rochii Ale unui vînt straniu ale cărui mișcări secrete

Arată creșterea neastîmpărată a plantelor. Și focul acesta pe care un poet îl aprinde undeva. Sînt vreunii pe care acest cîntec îi obsedează? El se gîndesc la poem, se gîndesc la picare.

Și la răsufările ușoare, la acești copaci, la aceste orașe Fără nume. La strălucim ce trecea printre ei Vorbea despre o fantomă și despre insule nevăzute. De flaut, cu găuri pline de țări, cu ochi,

În sudul Franței (1935)

Am fost toate astea? Arăturile și sturzii Pădurile și somnul, navele noi? Zilele și anotimpurile, pămînturile ce sosesc. Și care se duc cu acest străin? Apele

Vor mai păstra ceva din chipurile noastre În vârtejul lor... Această zi, mările acestea pe care Încă nu le-am văzut. Plec. Ați de trist. În aceste pagini N-am pus decit prea puțin, frațe, din cîntecele tale.

(Din „Permis de séjour”, 1935)

Am fost multă vreme

Am fost multă vreme printre bărcile pescarilor. Pescărușii erau ca scoarța mesteceniilor, Tiram marea ca părul Pe plaja unde nisipul era ultimele lucruri.

Ah! Mirosul acesta de sare și de viață. Aceasta zbatere Neteză și vaporoză a peștelui în mină. Tăcerea subită, vaporul nemiscat Cînd nici o adiere nu umple gitul alb al pinzelor de cîntece.

Din poezia lui Ilarie Voronca (18/31 decembrie 1903, Brăila — 5 aprilie 1948, Paris) va apărea în curînd o amplă culegere „Poeme alese”, în două volume la Editura Minerva.

Între 1923 și 1945, poetul a publicat în fiecare an cel puțin o carte. În patria natală, Ilarie Voronca a fost unul dintre fruntașii (necontestat) ai avangardei literare interbelice; poetul de expresie franceză a fost scriitorul angajat, a fost — reluînd cuvintele lui Jean Rousselot (din Europe, august—septembrie 1955) „vocea cea mai înaltă, cea mai amplă, cea mai generoasă” a tinerii poezii franceze, de la afirmarea suprealismului pînă la cel de al doilea război mondial.

Ediția în curs de tipărire cuprinde atît poezii alese din cele 10 cărți de poeme intrate în patrimoniul literaturii noastre naționale, cit și — în prezentare bilingvă — din cărțile (12 — numai cele de poezii) elaborate în franțuzește.

În anii ocupației naziste a Franței, Ilarie Voronca a participat la mișcarea de Rezistență. A fost, această activitate, prelungirea firească a poeziei sale puse în slujba omului, pentru înălțarea și eliberarea acestuia de orice opresiune.

Ah! Luam uneori aparența unei nave Ca să mă dizolv în ceața nesigură. Marinarii bătrîni rîdeau din umeri dar cei tineri Se simțeau atrași către catargele de fum.

Puteam fi și oboșala soarelui în frîngîli Risul înăbușit al apei în jurul olgoanilor Și deodată, acea indispoziție a echipajului Căutînd în jurul mesei pe musafirlul nevăzut.

Vasul infruntase ghețarii, furtunile, Pescuitul fusese fericit lîngă Terra-Nova, „Nu-i nimic”, spunea căpitanul, dar el însuși asculta Cu groază această adiere asemănătoare unei voci ameneșil.

Ca un harzub plin de semințe cala Era plină de pești: „Cîteva zile încă Și vom pune țaturile la uscat în spațele caselor noastre; Vor fi pe pietre ca umbrele marilor păsări secrete”.

Fiecare se gîndea atunci la grădinița, la fereastra Unde flori umile și bune se apleacă spre lumină. Și drumurile acestea care spînzură de cer ca o rufă Spălătă de mîna dragă a soției increzătoare.

O! Prieteni dragi, marinari, unceri eram Licărirea dimineții care imprăștiă spaimelile noastre Vă descrețeam trăsăturile la deșteptarea murmurînd: „curaj”.

Sufflam rîzînd în chipul sonor al soarelui. Și în ziua cînd bărcile se apropiau de țărâm Vrolam să fiu unul de-al voștri, să-mi regăsesc trupul Ca voi, care ați fost fantome departe pe mări Și care redeveneați reali pentru cei care au crezut în voi.

(Din „L'apprenti fantôme”, 1938)

Pater noster

I

Oameni aș vrea să puteți auzi Plăcutul zgomot ce-l fac în mine cuvintele. Poemul încă nu s-a născut dar există Ca un nor cald în cameră. Fereastra e deschisă, e unia lumină Ce răspunde cerului din cartierul muncitoresc. E alți de bine să veghezi la căpătîniul orașului, Sînt cerul cum merge în virtul picioarelor. Foarte departe lătratul unui ciine răspunde bășăilor Inimii mele, sau mai aproape o clăntăneală a ușii E un sufer care se-nvârtă de la muncă. El strînge în miinile sale somnul ca un velan, Și-l va să conducă pe drumul nevăzut Către cîmpurile surprizătoare ale umilului său repaus? Uneori o tuse străbate peretii, ca o pasăre. Sau e pasul tîrșit al unuia fără locuință, sau e Un țipăt ca un glonț rătăcit care mă rănește. O! E o voce tristă care cântă o altă voce Și, negăsind nici una, cade și se șterge În urechea umbrei care stă la pîndă. Sînt singurul care știu aceste pinze de pîianjen Pe care le-a întins tăcerea pentru chemările nocturne. Dar în mine e plăcutul rumzet al cuvînelor Care vor să se rînduiească pentru un mesaj secret, Ca o sămîntă în pămînt, care se umflă și străbate Mai înții tulpina plîpîndă, apoi franzele. E un zgomot de căderi de apă într-o groță. Miinile mele devin mai mari, ele acoperă noaptea Și hîrtia se imprenună încetșor cu stiele.

O suflare a risipiți camera și cerul, O! Ușurînță a cîntecului. Mă-ndepărtez de masa Unde scriu. Și plinez, în chip natural. Deasupra acoperșelor. Mă deplasez Printre constelații sau fețele celor umili. Ah! Grijile, suferințele nu-l părăsesc. Chiar în somn o angoasă îl hărțuiește. Ca să lumineze aceste chipuri, poemul Se răsucesce îl mine și ar vrea să rupă formele recunoscute,

Aceste buze care recită rugăcîni resemnate, Aș vrea să-nvăț blestemele care eliberează. Acestor ochi fără licărire aș vrea să redau îndrăzneala.

Oameni! Veți asculta aceste versuri care se năpustesc în mine Ca niște cai sălbatici? Veți asculta Chiotele de libertate și de bucurie pe care vi le închin în inima mea? Dormiți! Odihniți-vă în pace. Eu, poetul, sînt aici

Și caut în aceste relorite cuvintele pe care le agit Imnul care va cînta gloria voastră a tuturor. Oameni. Nu știu cum va continua poemul Dar în noaptea asta cînd cerul e musafirlul camerei mele

Aruncă cuvintele ca pe cirje nefrebuincioase Și fug în grabă, tumultuos, spre voi Ca un tinăr alergător care vă aduce O veste fericită de victorie și de bucurie.

(Din „Pater Noster”, 1937)

Cenușăreasa

Desigur, n-am cunoscut bogățiile acestei lumi. Cele mai multe plăceri ne-au fost interzise. Alții îngrămădeau pietre prețioase, stufe, Alții surideau mulțimii care îi purta în triumf.

Am locuit în cartierul sărac al orașului Camera ultimului dintre servitori era mai luxoasă Decit a noastră. N-am știut nimic despre bufetele somptuoase Unde splendorile pămîntului strălucesc în vitrine.

N-am călătorit în enorme transatlantice Marea nu făcea, pentru noi, reverențe în palate. Unica noastră fereastră dădea spre o curte Lacăt pe care cheia soarelui nu-l deschidea vreodată.

Bancherii din Londra, cei din Wall Street, cei din Paris N-au trebuit niciodată să onoreze cecurile noastre: N-am avut păduri în Africa, nici castele În țara natală, nici cea mai mică parcelă de pămînt.

Alții au fost zel temuți. Alții Au făcut din om o roată mîscată de curele. Nici eu nici tu n-am fost măcar un mic subdirector, nici măcar Un contramaistru făcînd rîul în numele unui puternic.

Nimeni nu ne venea în ajutor. Și sufeream Să te văd îndeplinind treburile grele, Singură spălai rufele și stătea ore întregi Aplecată pe pustiul arzător al fierului de călcat.

Drăgăstoase gîtevi pentru măturat! Nevinovate Dibăcii pentru a lua înaintea celuilalt. A, nu mă Păcălea. Degețele murdare, părul în dezordine Încovoiată asupra vaselor sau asupra mașinii de cusut.

Nu puteai să mă înșeli: erai o principesă Tu, femeie iubită și voi toate, soții, sînteiți principese Nu ne amăgiți: rochiile voastre rupte, sărace, Oboșala, funinginea, singurele farduri pe chipurile voastre

Vrolă să mă pui la încercare: dar te-am recunoscut Ca miinile tale nobile printre coji. Umila strălucire a vocii tale în bucătărie Și blîndețea ta cînd mă întorceam descurajat, fără să fi găsit de lucru.

Iată ceea ce ai pierdut cellalt: se duceau la teatru, Pe moșile lor frumoasele apusuri, zorile erau ale lor, Și femeile lor cărora podoabele le ascundeau greu urîșenia Ca și d'șii fructe strălucitoare dar gămoase pe dinăuntru.

Cuvintele lor pot provoca inundații, pot aprinde incendii, Cunoșc gloria, poruncesc corăbîilor, Dar n-au avut niciodată parte de această bunătațe Care ne inflăcărează inimile și îi infrumusețează fața.

(Din „Beauté de ce monde”, 1940)

Pregătiți-vă de fericire

Voi toți care astenți și suferiți, voi toți Aplecați cu spaimă pe o muncă fără sfîrșit Pregătiți-vă să mergeți spre altă lume Unde toam e grație și frumusețe și bucurie.

Nu-l de ajuns să vă spălăți miinile, nu-l de ajuns Să îmbrăcați hainele de dominică și să vă neteziți Părul. Trebuie să luați de pe fețele voastre Orice armă de tristețe, de lacrimi și de frică.

Lumea aceasta e la doi pași de casele voastre. De o mie de ori

Prezentare și traducere de Sasa Pană

Ați trecut pe lîngă ea fără s-o vedeți Dar acum vă voi conduce acolo; Trebuie să avem grijă să n-o speriem

Senin, capul sus, înaintați, contemplați. Printre țărîni, oamenii aceștia așezăți pașnic, Ei vorbesc cu blîndețe, nu folosesc nici un cuvînt Poruncitor, slugarnic sau de ură.

Nu e vorba nici de a asculta nici a da ordine. O amintire foarte veche se trezește. Tu se pare Că ai mai fost și altă dată printre aceste ființe. Ce pedepșă să fi fost îndepărtat de ele!

Răbdare, prieteni mei. Dezbrăți-vă de obiceiurile voastre Pregătiți-vă să primiți fericirea. Începînd de azi puneți deoparte muncă, griji, O mare bucurie vă este hărăzită. Fiți demni de ea.

(Din „Beauté de ce monde”, 1940)

Exil îndrăgostit

XII

Femele corpul tău se acoperă de zăpadă Ca să-mi ascundă liniile pe care visul meu le urmărește

Cînd buzele mele încinse vor face să se topească bratele tale Cînd primele lăcrămioare vor sfredeli șoldurile kale

Cînd vei fi ca lumina pe fundul unei stîcle Și omul beat care dă dușcă zorile în paharul său Cînd, ultimă zăpadă, rochia corpului tău Va cădea ca o umbră albă lîngă tine.

De chipul tău vor vorbi lerburile Drumul va trasa curba umorilor tăi Și acel halo vaporos al sinului tău în auroră Aerul va avea catifelarea pielii tale

Anotimpul nou își va aminti de tine Și va dori să semene cu profilul tău de zăpadă Uitată în memoria mea ca un pic de albeață Pe creasta unde strălucesc giuvaierile iernii

(Din „Contre solitude”, 1946)

Portret de M. H. MAXY

Un ultim poem

Tu ești viața mea. Mai e mult? Tu ești viața mea și privești drumul străbătut. Pămîntul acesta tace. Aceste mări nu zic nimic. Aceste chipuri fugare nu răspund întrebărilor mele.

Alții vor veni după mine să străbată regiunile Din jurul acestor riuri precum căprioarele de chihlimbar, Alții se vor întreba dacă totul e fals Sau adevărat. Și vor avea partea lor de fericire sau de amarăclune.

Dar tu, viața mea, cine ești? Și ce mină obosită Cade pe lucru și oprește firele? Ce tesător Închide ochii pe culorile tale? Nu ești acolo asemenea orbului Ale cărui simțuri întinse coardă așteaptă toate arculus unei imagini?

Știu bine, au fost anotimpurile ca băi parfumate, Și zilele ca pulpele fetelor foarte frumoase. Să mai scriu încă o poemă, încă un singur poem, Peisaje adorabile se împănuează

Ești tu, viața mea, judecătoarea, în cerul Soarelui, făcînd din tine? N-aveai tu dreptul Să crești, să te bucuri în soare și în ploaie? Ce-ți pot spune? Știu, n-am fost decit un poet al vremurilor vechi și care pierdea

Ore ca să scormonească în sufletul său, să împreune Cuvînte care îi păreau frumoase și apoi, de-ndată ce erau scrise, Ele deveneau spălăcite ca cenușa; da, n-am fost decit un poet Întîrziat care uita că viața sa avea foame, sete, dorință, ca orice altă viață...

Chiar în clipa aceasta există turșii atît de veseli, atît de nepăsători, Care vizitează minăstirea Dominicanelor în insula Lokrum. În zare se vede meterezul Ragusei... Nici o neliniște În această limpezime și pasărele și spume entuziaste.

Toate le-ai vrea, viața mea. Și în loc să te duc Pe aceste țărîni de lumină, zăbovesc deasupra poemului. Ai vrea aerul, soarele, oceanul; și eu Rămîn să învăț meșteșugul de poet.

Devenim astfel străini unul de altul, viața mea Mă vei părăsi înainte să fi sfârșit? O! Lasă-mă Să mai scriu încă o poemă, încă un singur poem. Poate va fi acela pe care îl urmăresc de atîția ani.

(Din „Pater Noster”, 1937)

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef:
Virgil Teodorescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Georgeta Horodincă,
Fănuș Neagu
Secretar general de redacție:
Constantin Toiu

REDACTIA:

București Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon: 11 51 54; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA:

Soseaua Kiseleff 10 tel. 18 33 99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEI”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginator: Nicolae Ioni